

Bachelorrapport 2012
"Når jeg bli'r gammel"

PS08BACH-26:

Nanna Brejnholm Nielsen

Helene Rygaard Jensen

Vejleder: Gerd von Buchwald Lütken

Pædagoguddannelsen Peter Sabroe

Antal anslag: 80.648

Helene Rygaard Jensen
Nanna Brejnholm Nielsen

Når jeg bli'r gammel

Sindbergs Forlag

2012

Når jeg blir' gammel

1. udgave, 2012

© Sindbergs Forlag 2012

Omslag: Nanna Brejnholm Nielsen

og Helene Rygaard Jensen

Omslagsillustration: Billede fra

Birkelund Plejehjem

Fotografier fra Birkelund: anvendt
med tilladelse fra beboere og personale.

Fotografer: Nanna Brejnholm Nielsen

og Helene Rygaard Jensen

Kopiering fra denne bog er tilladt efter
aftale med bogens forfattere

ISBN: 09-0986-096-87

Sindbergs Forlag

Peter Sabroes gade 14

8000 Aarhus C

”Jeg er ikke bange for at dø, jeg er bange for
ikke at **leve** til jeg dør”

(beboer fra Birkelund)

Indholdsfortegnelse

Prolog	10
Indledning.....	13
Problemformulering.....	15
Strukturering.....	15
Kapitel 1	19
Birkelund Plejehjem	19
Den nye problemformulering	22
Kapitel 2	25
Antropologiens forunderlige univers.....	25
Adgang til felten.....	27
Forforståelser	28
Positionering.....	29
Dataindsamling.....	31
Kapitel 3	33
At leve på Birkelund.....	33
Normer	33
Gensidighed.....	38
Kapitel 4	42
Et hjem med pleje	42
Hjemlighed i de fysiske omgivelser	42
Etik i hjemmet	50

Hjemlighed mellem mennesker.....	54
Fra vakuum til bord.....	56
Kapitel 5	59
Samfundsbillede.....	59
Frihedens paradigme.....	59
Frihed eller tryghed	60
Den totale institution.....	62
Kløften	66
Ældre som matter out of place.....	67
Titler og kitler.....	70
Urenhedsreglen	75
Kapitel 6	78
Konklusion.....	79
Perspektivering	81
Kildeliste.....	82
Bilag 1-7	86

Under udarbejdelsen af vores bachelorprojekt tænker vi, at det kunne være oplagt at få Thyra Frank til at skrive en prolog til vores lille bog. Derfor henvender vi os til hende, forklarer om vores projekt og spørger, om hun ville være interesseret i at skrive en prolog særligt til vores projekt, hvilket hun meget gerne vil. Thyra Frank er en af Danmarks frontfigurer i debatten om en værdig ældretilværelse.

Prolog

Etik i ældreplejen handler om at skabe *hjem* i stedet for *institutioner*, om omsorg og livsglæde, frem for regler og stive systemer. Det handler om at spørge sig selv om det er et sted, man selv har lyst til at bo? Det handler om at sætte den enkelte beboer i centrum.

Beboerne er vigtigere end murstenene. Vi skal have plejen, maden og aktiviteterne i centrum. Vi skal lytte til de ældres ønsker, opmuntre og hjælpe dem til at fortsætte livet med de interesser og vaner som de hidtil har levet med.

Derfor har jeg også flere gange haft pædagogstuderende på plejehjemmet Lotte, hvor jeg var leder, fordi jeg mener forskellighed er godt. En pædagog kan se med andre øjne end en sygeplejerske – ligesom en sosu-assistent kan få øje på noget en læge overser. For mig er karakterer og kasketter mindre vigtige end et hjerte på rette sted. Jeg har altid **heart**hundet mit personale, hvor andre **head**hunter.

Personalet skal være så meget sammen med de ældre som muligt. De skal deltage i og anspore til, at der er liv på plejehjemmene – også om aftenen og i weekenderne. Personalet skal holde ubegrænsede kaffepauser sammen med de ældre og hvorfor ikke gå hele

vejen, og tage på en årlig ferie i ind- eller udland med all inclusive? *"Det er Plejehjemmet Lotte. Vi er ude at rejse, og træffes igen om en uge"*, som Lottes telefonsvarer lyder én gang om året.

Disse betragtninger fordrer selvfølgelig, at man lægger "plejer" på hylden og skaber en værdibaseret og synlig ledelse, hvor personalet lige fra pædagogen til hyggepianisten, tør vise vej, og se på muligheder frem for begrænsninger.

Ifølge *Ældrekommissionen* er det vigtigt, at hver enkelt menneske får lov til at leve det liv, som de har valgt – også efter de har fået brug for hjælp. Det kan være svært i et samfund, hvor mange mener de ved bedre. Denne *ved-bedst-kultur* er dræbende for friheden til at leve det liv, som man selv synes er bedst. Når vi fødes som originaler, kan det ikke være meningen at vi skal dø som kopier.

Thyra Frank

Thyra Frank

Maj 2012

Indledning

☞ ☞

Broderede duge
og porcelænsfigurer
En ældre kvindes tynde
og krogede fingre
undersøger broderiet
Minder fra en forgangen tid

To små glas med Baileys
mødes i en skål
Latter fra to smukke kvinder
Landskabsmalerier
og et gammelt Jung Hans ur
vidner om at tiden går

☞ ☞

Af Nanna og Helene

Efter 6 dages intenst antropologisk feltarbejde på Birkelund Plejehjem begiver vi os hjem mod Århus, hvor en lang proces med opgaveskrivning venter os. Det er dog ikke det, som fylder hos os på vej hjem i toget. I vores indre ser vi stadig Birkelunds smilende beboere, der vinker til os fra kaffebordet.

At blive ældre er, så længe vi lever, et uundgåeligt vilkår. For nogle af os, vil alderen blive en hæmsko for at bo alene og klare sig selv. I

Danmark flytter man i sådanne tilfælde på plejehjem, hvis det vurderes, at der er behov for hjælp og/eller støtte i større omfang end det kan klares i eget hjem (Social- og Integrationsministeriet, 2012).

Vi er af den opfattelse, at ældreområdet er yderst overset ift. det pædagogiske fag. Endvidere ser vi gang på gang, hvordan sparekniven svinges om ørerne af de ældre, som har brug for hjælp til at klare sig. Derfor finder vi det særdeles relevant og af stor vigtighed at sætte lys på vores ældre i samfundet. Ydermere undres vi over, hvorledes ældresektoren gribes an i Danmark. Begge har vi arbejdet i hjemmeplejen, hvor vores hjerter blev vakt for de ældre mennesker.

Problemformulering

Før feltarbejdets begyndelse tog vi udgangspunkt i følgende brede problemformulering:

Gennem et antropologisk feltarbejde, ønsker vi at fordybe os i felten *Birkelund Plejehjem*, som arbejder ud fra det amerikansk-funderede koncept *Eden Alternative*. Vi vil især se på, hvordan en konceptpædagogik af denne art påvirker beboerne og institutionskulturen på stedet.

Bl.a. vil vi forholde os til følgende:

- Menneskesyn
- Etik
- Hjemlighed
- Forholdet til døden (og livet)
- Teoretiseret omsorg

Imidlertid resulterede en hermeneutisk proces i en ny problemformulering. (se s. 22).

Strukturering

Ideelt set ville vi gerne gøre os fri af rollebetegnelser og holde os til det faktum, at vi alle er mennesker. For at gøre det mere overskueligt for læseren, har vi dog valgt at anvende differentierede betegnelser. Vi anvender betegnelserne *den/de ældre*, *borger(e)*, samt *beboer(e)*, hvilket vi gør med fuld respekt for mangfoldigheden blandt ældre og dermed de enkelte individer. Betegnelserne kan have en generaliserende klang, som nemt kan afføde en holdning om, at ældre er en ensartet gruppe mennesker uden nævneværdige

forskelle. Det er dog på ingen måde vores holdning. Til at benævne de ansatte på Birkelund og øvrige plejehjem, veksler vi mellem betegnelserne *personale* og *ansat*.

I eksemplerne fra vores feltarbejde, har vi anvendt opdigtede navne. Når vi gennem opgaven refererer til vores felt, vil dette være baseret på vores grundige feltnoter, som vi gennem feltarbejdet dagligt foretog. Konkrete situationer fra feltarbejdet er arrangeret i rosa bokse. Fotografierne er taget under vores feltarbejde på Birkelund. Endvidere har vi designet en række figurer, som illustrerer, underbygger og tydeliggør vores pointer.

Opgaven er inddelt i 6 kapitler, som herunder kort præsenteres.

I 1. kapitel introduceres kort vores felt; Birkelund Plejehjem, samt den nye problemformulering.

Herefter gives der i 2. kapitel en introduktion til antropologien og dennes relevans for det pædagogiske fag. Dernæst vil vi redegøre for de antropologiske kernebegreber ift. vores eget feltarbejde. Til at understøtte dette anvendes primært antropologerne Thomas Hylland Eriksen og Kirsten Hastrup.

I 3. kapitel går vi tættere på vores felt. Lektor ved statskundskab, Nils Mortensens normteorier anvendes ift. den sociale kultur på Birkelund. I forlængelse heraf, analyseres Sociolog Howard Beckers teori om normalitet og afvigelse. Endvidere ser vi nærmere på begrebet reciprocitet.

Det 4. kapitel stilles skarpt på *hjemmet* - dette bl.a. med inspiration fra hjemlighedsstudier af Ida Wentzel Winther, lektor ved DPU. Etik og moral vil blive afklaret gennem filosof og pædagog Kjartan

Skogly Kversøy. Betydningen af de fysiske rammer på Birkelund belyses i en øjensynliggørelse af den æstetiske dimension. Dette sammenfattes med socialrådgiver Ken Heaps særlige viden om ældreområdet.

Slutteligt indtager vi i 5. kapitel en metaperspektivisk position og kaster et blik på ældresektoren i Danmark. Dette baseres bl.a. på 6 uformelle besøg¹ på plejehjem i Århus og Herning, samt egen erfaring fra området. Vi anlægger et filosofisk perspektiv på frihedsbe- grebet. Dernæst vil vi anvende sociolog Zygmunt Baumans tanker om frihed og tryghed. Endvidere vil vi se på sociolog Erving Goff- mans kritiske analyse af den totale institution, samt stille det over- for nutidens plejehjem. I lyset af antropolog Mary Douglas' teori om *rent og urent* vil vi forsøge at analysere samfundets håndtering og opbygning af ældreplejen.

I 6. og sidste kapitel foreligger en konklusion, samt perspektivering.

Gennem opgaven anvendes en flydende analyseform, således at vi veksler mellem empiri, teori og analyse. I øvrigt stiller Hylland Eriksen sig overordnet skeptisk overfor adskillelsen af beskrivelse og analyse, da han mener, at der ikke findes neutrale beskrivelser af noget som helst. Allerede ved udvælgelsen af det man ønsker at beskrive, er rækkefølgen hvori man præsenterer indholdet, medskabende til at virkeligheden bliver præsenteret på en selektiv og vinklet måde (Eriksen, 2005).

God fornøjelse

¹ Se bilag 2.

Birkelund Plejehjem

Birkelund Plejehjem er ikke helt som andre. Siden 2007 har de aktivt arbejdet ud fra en amerikansk funderet plejehjemsfilosofi *Eden Alternative*. Denne filosofi ønsker overordnet at eliminere alderdommens tre plager; *ensomhed*, *kedsomhed* og *hjælpeløshed* (Thomas, 2007). Der vil i opgaven ikke foreligge en nærmere gennemgang af denne filosofi, ej heller analyse, da vi har fundet andre perspektiver mere interessante.

Geografisk befinder Birkelund sig i landsbyen Kollund i Sønderjylland. Selve plejehjemmet består af fire afdelinger, der til dagligt omtales som huse. I hvert hus bor otte ældre, som alle har i hver deres lejlighed med tilhørende badeværelse og tekøkken. Derudover er der i hvert hus et køkken og en fælles spise- og opholdsstue. Her spiser de ældre de forskellige måltider sammen, med mindre den enkelte ønsker andet.

Hjemlighed står højt på dagsordenen, hvilket tydeligt viser sig i de fysiske rammer. Gamle møbler og nips pryder lokalerne. Institutionsporcelænet er for længst røget ud og i stedet spises af fint stel. Til måltiderne hænder det også, at der drikkes øl, vin, sodavand eller hvad hjertet ellers måtte begære. Et glas Baileys er for nogle af de ældre damer en fast bestanddel af eftermiddagskaffen.

Én af de bemærkelsesværdige forskelle ved Birkelund ift. størstedelen af landets plejehjem er, at personalet ikke arbejder ud fra en

disponeringsplan². Dvs. at beboerne ikke har en fast badedag. F.eks. fortæller Marta os, at hun går i bad hver dag, mens Ketty for det meste ikke ønsker bad andet end ca. én gang i ugen. Beboerne kommer i bad når de *selv* ønsker det – enten bliver de spurgt om de har *lyst* til et bad eller blot ytrer de selv ønske herom. Ligeledes respekteres det, at Orla ikke vil i seng før ved 2-tiden og derfor heller ikke gider stå op før ved middagstid den følgende dag.

Beboerne er kommet hertil af forskellige årsager - nogle har demens, mens andre udelukkende døjer med fysiske skavanker. Fælles for alle er, at de har brug for plejepersonalets hjælp, støtte og omsorg.

² En køreplan hvor det beskrives, hvad den enkelte medarbejder, skal hjælpe hvilken borger med og hvornår. Eks. Bad: 20 min. Støttestrømpe: 5 min. Ernæring: 10 min.(egen erfaring).

Den nye problemformulering

Eftersom Birkelund arbejder ud fra det amerikanske koncept, *Eden Alternative*, forestillede vi os at de ville have særlige indstuderede konceptuelle retningslinjer for, hvordan hverdagen skulle forløbe. I praksis oplevede vi dog på ingen måde, at et koncept blev trukket ned over hovederne på de ældre. Tværtimod så vi en overvældende medmenneskelighed og oprigtighed hos personalet, som rørte os dybt. Vores tidligere problemformulering er tydeligt præget af vores forforståelser. Implementeringen af Eden filosofien på Birkelund håndteres ganske anderledes end vi havde forestillet os. Derfor må vi naturligvis ændre vores problemformulering, således at den stemmer overens med det egentligt erfarede. Hermed fremstår en af antropologiens centrale pointer; man må være aktør- og konkretorienteret, så man ikke lader sig styre af en rent hypotetisk forforståelse.

Antropologien er en form for erkendelsesmetode, som baseres på det såkaldte *feltarbejde*³. Metodisk er antropologien primært en *induktiv* tilgang, hvor der arbejdes nede fra og op, hvilket vi også lader være udgangspunktet for vores proces. Under vores tid i felten er det en stor udfordring for os at finde frem til vores analytiske snit. Dels får vi os kredset ind omkring nogle hovedpunkter, dog stadig uden at være sikre på, hvad vi efterfølgende vil arbejde videre med. Kirsten Hastrup udtrykker det således:

³Grundlæggeren af feltarbejdet er den polsk-britiske antropolog Bronislaw Malinowsky (1884-1942), som er verdensanerkendt for sine årelange feltstudier på Stillehavsøgruppen Trobrianderne. Malinowsky forkaster de såkaldte lænestolsantropolger, som ikke erhverver sig den kropslige erfaring (Eriksen & Nielsen, 2002).

"I felten er det et udgangspunkt, at antropologien ikke taler først; man er der for at høre, hvilke spørgsmål det giver mening at stille." (Hastrup, 2010, s. 416).

Ligeledes er det først efter afslutningen af selve feltarbejdet, at vi får klarhed omkring, hvilke spørgsmål der er værd at stille. Man kan sige, at der udspiller sig en *retrospektiv identifikation* af data og metode, hvilket indebærer, at væsentlige dele af materialet først åbenbares ved eftertanken. Alt dette er kendetegnende for den induktive tilgang(ibid.).

I den traditionelle akademiske opgave arbejdes derimod ud fra en hypotetisk *deduktiv* metode, hvor en tese opstilles og derefter forfølges. At have en induktiv tilgang er en vital kvalitet ved den antropologiske metode. Det induktive er i høj grad bidragende til, at vi ikke lukker øjnene for andre betydningsfulde pointer, end de på forhånd tænkte, som oftest vil være gennemsyret af ens forforståelser. Antropologien fordrer at vi åbner blikket og udvider vores horisont.

Følgelig vil resultaterne efter feltarbejdet højst sandsynlig have *serendipitetiske* træk, hvilket betyder, at man *finder* uden at *søge*, samt derefter erkender værdien i det fundne. Et fremragende eksempel på serendipitet møder vi i H.C. Andersens eventyr *Klodshans*, hvor det tilsyneladende tumpede ikke var så dumt endda; Klodshans gemmer mudderet og den døde krage, hvilket viser sig, at være brugbart til at vinde prinsessen. Eventyret handler på overfladen om den ringeagtede brors klodse held, men kan også læses symbolsk, som Andersens indforståede hyldest til serendipitet. Når man har med mennesker at gøre, ved man aldrig, hvad der kommer til at ske. Antropologien handler lige præcis om mennesker og det

der sker *mellem* os mennesker. Følgelig er det antropologiske arbejde dynamisk og indeholder en ubeskrivelig mangfoldighed, hvilket gør denne metode særdeles unik og hårrejsende.

Herunder er beskrevet den egentlige problemformulering, som opgaven nu tager udgangspunkt i.

I dette bachelorprojekt vil vi, med udgangspunkt i et feltarbejde på Birkelund plejehjem, sætte fokus på *etik* i ældreplejen, samt det enkelte menneske, som er knyttet hertil. Herigennem ønsker vi at belyse, hvad der kan være medskabende til at forme en hjemlig kultur på plejehjemmene. Endvidere vil vi undersøge, hvad der egentlig ligger til grund for ældresektorens opbygning og menneskesyn.

Antropologiens forunderlige univers

Direkte oversat fra oldgræsk betyder antropologi *læren om mennesket*. Antropologi er en humanistisk videnskab, som modsat naturvidenskaben ikke kan måles og vejes. Antropolog Kirsten Hastrup beskriver formålet som værende at kunne redegøre for gensidigheden og dynamikken mellem det enkelte handlende menneske og det komplekse sociale fællesskab (Hastrup, 2010).

Feltarbejdet er en videnskabelig praksis og anses som den centrale kilde til viden. I antropologien anses det som en forudsætning, at man tager aktivt del i fællesskabet, for at kunne forstå det. Med deltagelsen søges bl.a. at mærke på sjæl og krop, hvad der er på spil – en såkaldt kropslig erfaring, som er teoretisk begrundet i fænomenologien. Gennem den deltagende kropsligt orienterede tilgang opnås en dybere forståelse. Én ting er at forestille sig, hvordan det er at være bundet til en kørestol, noget andet er rent faktisk at prøve det, hvilket var én af de konkrete erfaringer vi gjorde os gennem feltarbejdet. Et fællesskab er langt mere end det man kan se; det handler tilmed om det, som sker *mellem* mennesker, hvilket ikke er tilgængeligt blot via interview eller observation. Ligeledes derfor tager man i den antropologiske metode *aktiv del i fællesskabet* gennem feltarbejdet.(ibid.) (Eriksen, 2005).

I pædagogens kompetenceprofil tillægges refleksionsevnen stor værdi (Undervisningsministeriet, 2004). Det er essentielt, at vi er i stand til at reflektere over egen praksis for til stadighed at udvikle os og ikke lade det pædagogiske arbejde blive trivielt og selvfølge-

ligt. Refleksionsevnen fremmes i særdeleshed gennem den antropologiske metode, hvor den er en væsentlig del af den analytiske proces. Endvidere har antropologien, som nævnt, til formål at forsøge at forstå mennesket ved at se det som medlem af et socialt fællesskab (Hastrup, 2010). Dette formål mener vi, er af vital karakter i den pædagogiske praksis. Netop dette empatiske element må nødvendigvis være med til at kvalificere det pædagogiske arbejde. Den antropologiske metode og tanke er enestående til at øve sig heri. Som Jean Lave siger:

"Det eneste redskab, der er komplekst nok til at forstå og lære om menneskelig eksistens, er et andet menneske. Så det man bruger, er ens eget liv og egen erfaring i verdenen." (Lave & Wenger, 2004, s. 184).

Det er vigtigt for os at understrege, at det er med største ydmyghed, at vi tillader os at skrive denne opgave og udtale os om det at være ældre og bo på plejehjem. De ægte eksperter i dette må og vil altid være de ældre selv. Vi er klar over, at vores korte feltarbejde slet ikke tåler sammenligning med de ofte årelange feltarbejder, som professionelle antropologer udfører.

Adgang til felten

Første kontakt til felten

Fredag d. 31. marts ved middagstid, stadig med rugbrøds-
krummer i munden, tager vi den første kontakt til Birkelund. Vi
ringer og får Birkelunds leder, Kåthe Rasmussen, i røret. Vi
fortæller, at vi er to pædagogstuderende, som i forbindelse med
vores bachelorprojekt meget gerne vil lave et feltarbejde på
Birkelund. Mere når vi nærmest ikke at sige, før Kåthe begej-
stret udbryder, at det lyder rigtig spændende og hvornår vi
gerne vil komme. Vi havde slet ikke regnet med at det ville gå så
let. Vi aftaler med Kåthe at sende et brev med yderligere infor-
mation til øvrige ansatte og beboere.

I antropologien skelner man mellem *den formelle og reelle adgang* til felten. Den formelle adgang opnås som regel gennem en leder eller anden vigtig person for felten. Denne person betegnes som ens *gatekeeper* og giver formel tilladelse til at man må befinde sig i felten. Man kan sagtens få den formelle adgang til felten, uden at være sikret den reelle adgang. Den reelle adgang til felten kan ikke gives af en enkel person, men må derimod aktivt forhandles i felten gennem deltagelse og involvering med feltens aktører, som skal acceptere en. Såfremt man ikke opnår den reelle adgang til felten, vil feltmaterialet ikke være autentisk eller gyldigt som forskningsgrundlag, da man uden den reelle adgang vil være udelukket fra oprigtigheden hos feltens aktører og/eller væsentlige dele af hverdagen. Den reelle adgang opnås ikke med ét, men tager tid at opnå, da den netop står til forhandling mellem antropologen og de tilstedeværende aktører i felten (Eriksen, 2005).

Käthe Rasmussen, plejehjemslederen, bliver vores gatekeeper og vi opnår, temmelig ubesværet, gennem hende den formelle adgang til felten. Vi overraskes af den enorme åbenhed, som bliver kendetegnende for hele vores feltarbejde og generelle oplevelse af Birkelund.

Vores tilstedeværelse i felten opfattes på ingen måde som en belastning, men snarere som en gave, hvilket gør, at vi føler os godt tilpas og har nemmere ved at skaffe os den reelle adgang. Denne opnås ved at være på Birkelund og skabe relationer med beboerne. Vi er bevidste om at have en respektfuld og ydmyg tilgang til de ældre, hvilket er medskabende til at vi får accept fra beboerne og dermed den reelle adgang.

Forforståelser

Før feltarbejdets start er vi en smule skeptiske over for det amerikansk funderede Eden Alternative. Vi surfer en smule på internettet, læser lidt hist og her, hvilket alt sammen bidrager til vores forforståelser af Birkelund. Vi læser bl.a. at dyr, børn og planter er med til at bekæmpe ensomhed, kedsomhed og hjælpeløshed hos de ældre. Så vi tænker, at der måske akavet vrirler med disse.

Endskønt vi ikke er at betragte som andet end novicer i det antropologiske univers, er vi klar over, at det er mennesket umuligt at betragte verden uden forforståelser. Den norske socialantropolog Hylland Eriksen mener, at forforståelserne skaber fortolkningsrammen omkring det vi erfarer i felten (Eriksen, 2005). Det signifikante er at være sig sine forforståelser bevidst. Det griber vi an ved, forinden feltarbejdets start, at nedfælde hver vores individuelle forforståelser indenfor følgende emner: stedets udseende (ude og inde), personalet, beboerne, maden, samt konceptet Eden Alterna-

tive. Dette synes at give grobund for ikke at lade forforståelserne styre os mod et bestemt analytisk felt. Hermed har vi gennem opgaveprocessen, i feltarbejdet, såvel som forberedelsen af dette, samt i skriveprocessen, benyttet os af den hermeneutiske tilgang. Vi har ikke ladet vores forforståelser være definitive, men i stedet ladet dem rykke sig i takt med berigelsen af viden gennem felten.

Positionering

I feltarbejdet må antropologen positionere sig som én blandt feltens aktører.

"Antropologen må ind i den verden, der undersøges, og det gøres ved at tage plads i den; (...) en plads må man have."
(Hastrup, 2010, s. 10).

Før feltarbejdets begyndelse forholder vi os til, fra hvilken synsvinkel vi ønsker at betragte verdenen. Med den indtagne position forsøges at se verdenen *from the natives point of view*⁴. Eftersom al viden er positioneret, er det af afgørende karakter, hvilken position vi vælger at indtage i felten(ibid.).

På Birkelund vil der angiveligt tilbyde sig flere forskellige positioneringer. Den indlysende position er læringerollen, som enten ansat eller plejehjemsbeboer. For os som pædagogstuderende er det nærliggende at vælge rollen som ansat, da den er tæt relateret til pædagogrollen. Dog finder vi det i sagens kerne mere relevant at indtage positionen som *beboer* på Birkelund, hvilket vi vælger at gøre. Vi ønsker så vidt som overhovedet muligt at nærme os følel-

⁴ Man forsøger at forstå verdenen fra feltens aktørers synsvinkel – for at kunne dette er det deltagende element essentielt (Eriksen, 2005).

sen af at være beboer på Birkelund. Det er indlysende, at vi ikke autentisk kan agere et ældre menneske med demens og derigennem vide præcis, hvordan de har det. Ikke desto mindre kan vi gennem det deltagende og fænomenologiske element, nærme os en forståelse af beboernes hverdag og liv på Birkelund.

Efter den første dag i felten, bliver vi mindet om, at også felten har en finger med i spillet ift. vores position og funktion – som Hastrup påpeger, kan felten have en særlig intention med antropologens tilstedeværelse.(ibid). Det kommer bl.a. til udtryk i en snak med vores gatekeeper, Käthe Rasmussen – plejehjemslederen. Hun fortæller os, hvilke huse vi skal være i, hvilket begrundes med at de ansatte i et af husene har brug for at få stillet nogle spørgsmål til deres praksis. Endvidere siger Käthe, et stykke inde i feltarbejdet, til os at: *"I har fået noget her og jeg forventer også at få noget fra jer, altså vi skal bytte i sådan noget arbejde her."* (Rasmussen, 2012). Udtalelsen er et billede på den gensidighed, som er kendetegnende for relationen mellem felten og antropologen (Eriksen, 2005).

For at forberede beboere, såvel som ansatte på vores besøg, sender vi inden vores ankomst et brev, hvori vi beskriver den antropologiske metode, vores intentioner med feltarbejdet, samt lidt om os selv som mennesker⁵. Ved vores ankomst ophænger vi, primært henvendt til beboerne, en mere læsevenlig introduktion, om vores ophold på Birkelund⁶. Vi beskriver bl.a. vores formål:

⁵ Se bilag 5.

⁶ Se bilag 6.

"Vi vil meget gerne lære noget om, hvordan det er at bo og leve på Birkelund. Eksperterne i dette må være Jer som bor her, derfor vil vi primært være sammen med netop Jer og forsøge at opleve verdenen fra Jeres synsvinkel."

Under selve feltarbejdet taler vi med de ældre, gør som de ældre og spiser som dem – sammen med dem. Derforuden vægter vi ligeledes den fysiske og kropslige erfaring højt, som, bl.a. Hylland Eriksen understreger, begaver antropologen med en særlig læring, der ikke kan tilegnes ved ren observation(ibid.).

Vi søger altså bevidst væk fra rollen som ansat – men den trænger sig dog gevaldigt på i løbet af processen, hvilket nok har at gøre med at vi om kort tid er færdiguddannede pædagoger og fra seminariets side er blevet lært op i at *gøre noget med nogen*. At distancere sig fuldstændigt fra rollen som ansat, er for os decideret utopi. Vi hjælper løbende med at tage af bordet og sætte service i opvaske- ren. En aften til en yderst hyggelig sangsession sammen med de ældre, kommer vi lidt til at tage styringen og spørger f.eks. de ældre om sangønsker. Situationerne hvor vi træder ved siden af, er med til at igangsætte refleksioner, som ydermere hjælper os til at bibeholde fokus på vores oprindelige positionering. Alt taget i betragtning synes vi, at vi formår at være tro mod vores valgte positionering som beboer.

Dataindsamling

En antropolog vil i et velstruktureret feltarbejde veksle mellem de to positioner *ind i verden* og *ud af verden*, som repræsenterer en antropologisk dobbelthed (Hastrup, 2010). På nær én enkel overnatning, bor vi under vores feltarbejde ikke i selve felten, men har lejet en campinghytte i nærheden. Det betyder, at vi i felten agerer i

rollen som beboer, mens vi hjemme i campinghytten agerer antropolog-novicer. Det faktum at vi ikke overnatter i felten, er med til at gøre at vi rent faktisk er i stand til at komme *ud af verden*, trods vores korte feltarbejde. Det giver en bedre forudsætning for at metarefleksion kan finde sted og vi langsomt kan spore os ind på et analytisk felt. Vi systematiserer vores data ved at skrive feltdagbog, hvor vi både nedfælder specifikke situationer, citater, ustrukturerede samtaler med ansatte og beboere, samt tanker om, hvordan det føles at leve på Birkelund. Desuden foretager vi to interviews med Käthe Rasmussen⁷, samt ét med *Eden ambassadør* og ansat Lisbeth Bickmann⁸. Steinar Kvale, professor i pædagogisk psykologi samt internationalt anerkendt for kvalitativ forskning, hævder at interview er:

"... særligt velegnede til at undersøge menneskers forståelse af betydningerne i deres livsverden, beskrive deres oplevelser og selvforståelse og afklare og uddybe deres eget personlige perspektiv på deres livsverden." (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 137).

Begge interviews er semistrukturerede med en forholdsvis eksplorativ fremgangsmåde(ibid.). Omdrejningspunktet for begge interviews er hvordan de på Birkelund varetager ældreomsorgen.

⁷ Se bilag 3.

⁸ Se bilag 4.

At leve på Birkelund

Da vi møder Lisbeth Bickmann, ansat på Birkelund, bliver det hurtigt tydeligt for os, at hun brænder for det hun gør – det er for hende ikke blot et arbejde, men en sand hjertesag.

"Det er et spørgsmål om holdning – en holdning til de ældre og hvordan vi er sammen med hinanden på – som medmennesker. Og så kan man gøre, det man kan, med de rammer man har."
(Bickmann, 2012).

Normer

På Birkelund bor der, som på størstedelen af alle plejehjem i Danmark, mange ældre med demens i en eller anden forstand. Det kan betyde at beboerne glemmer de gængse normer, som de har tilegnet sig gennem livet, hvilket medfører situationer, hvor den ældre vender op og ned på helt elementære ting (Social- og Integrationsministeriet, 2012).

Når mennesket mødes i socialt regi, forventes det at, man opererer efter de eksisterende sociale spilleregler. Nils Mortensen, lektor ved Institut for Statskundskab, Århus Universitet, definerer normer som sociale forventninger til ønskværdig adfærd, hvor der forekommer sanktioner, såfremt adfærden ikke lever op til normen. Normen er på denne måde med til at påvirke den sociale kultur (Madsen, 2005).

Ane skal da ha' lov

Ane(beboer) sidder og spiser yoghurt. Efter lidt tid tager hun kanden med gul saft og hælder det i sin skål og rører rundt i blandningen. *"Kan du godt lide det sådan, Ane?"* spørger Lone(ansat). *"Ja."* siger Ane. *"Det er jo hende der skal spise det, så det er da os lige meget."* siger Gerda(beboer). *"Ja uha da, det ska' hun da ha' lov til."* tilføjer Karen(ansat).

Den sociale kultur former, hvilke normer der er acceptable på Birkelund. I ovenstående eksempel falder Anes adfærd umiddelbart udenfor den gængse spisenorm. I stedet for at sanktionere ved at afbryde eller kommentere Anes handling, bekræfter Lone og Gerda hinanden i, at det er okay at Ane spiser yoghurt og saft sammen, hvis hun kan lide det. Således bliver normen for Anes adfærd ved morgenbordet forhandlet både mellem de ansatte og beboerne.

Howard S. Becker, amerikansk sociolog, beskæftiger sig med studier i afvigelsessociologi og beskriver følgende om afvigende adfærd:

"Hvis vi ser på den adfærd, der bliver betegnet som afvigende, må vi erkende, at vi ikke kan vide, om en given handling vil blive kategoriseret som afvigende, før andre menneskers reaktion foreligger. Afvigelse er ikke en egenskab, der ligger i selve handlingen, men i interaktionen mellem den person, der begår en handling, og dem, der reagerer på den." (Becker, 2005, s. 35).

Det er altså ikke til at vide, om Anes adfærd bliver kategoriseret som afvigende førend der reageres på handlingen. Reaktionen er i dette tilfælde, at Ane neutralt bliver spurgt om hun kan lide det. Hvorefter det bliver slået fast, at det er okay for de omgivne perso-

ner. En modsat reaktion fra personalets og beboernes side kunne have været at irettesætte opdragende på Ane. Men Ane er ikke et barn, der skal lære livets spilleregler. Tværtimod er Ane en person, der *har* lært de ting i livet hun skal. Eksemplet viser, at Birkelund har en bred tolerancetærskel for det enkelte individ og dets handlinger, så længe handlingerne ikke direkte skader andre.

I en samtale med den ansatte Lone fortæller hun om det, hun betragter, som et af kernepunkterne i sit arbejde; *at give slip*. Lone fortæller at det faktisk er det, som har været det sværeste for hende, samt at det har taget lang tid at nå dertil, hvor hun er nu. Det bliver løbende klart for os, at der fra personalets side arbejdes meget bevidst med at flytte egne normer, samt legitimere beboernes til tider lidt særprægede måder at handle på.

Ketty og pikantosten

Efter morgenmaden er spist, åbner Ketty en lille pakke pikantost og kigger søgende rundt på bordet. Lone rækker hende en kniv. Ketty tager imod og spiser osten bid for bid med kniven. *"Pas på du ikke skære dig på tungen – sådan en kniv kan være meget skarp"* bekymrer Gerda sig.

Uden at stille spørgsmål, trække en mine, rynke på næsen, eller undre sig, rækker Lone kniven til Ketty. Lone hjælper Ketty *uden* at vurdere formålet med denne hjælp. Gerdas bemærkning kan tolkes på to måder; enten er hun oprigtigt bekymret for at Ketty skærer sig i tungen, eller også er det en utrolig venlig sanktion fra Gerda, som ikke synes, at det helt passende at spise ren pikantost med kniv.

Nils Mortensen mener, at man i det moderne samfund kan skelne mellem forskellige normtyper. Birkelund er i høj grad præget af det han kalder for *refleksive normer*, som adskiller sig fra øvrige normer, idet de dannes som bevidste overvejelser over, hvad der er bedst at gøre i en given situation. Moderniteten er i høj grad kendetegnet ved, at der stilles spørgsmålstegn ved konventionelle eller faktiske normer. De refleksive normer forekommer ved at traditioner og aftaler uafbrudt fortolkes, så normerne konstant bliver tilpasset nye sociale omstændigheder (Madsen, 2005).

Generelt for Birkelund betyder det, at normer ikke er selvfølgelige, men at de hele tiden forhandles i det sociale regi. Personalet arbejder aktivt med at gøre op med egne normforestillinger og i samspil med beboerne implementeres nye normer, f.eks. omkring beboernes autonomi og tolerance overfor hinanden.

Hvis vi igen kaster et blik på Becker, siger han endvidere at:

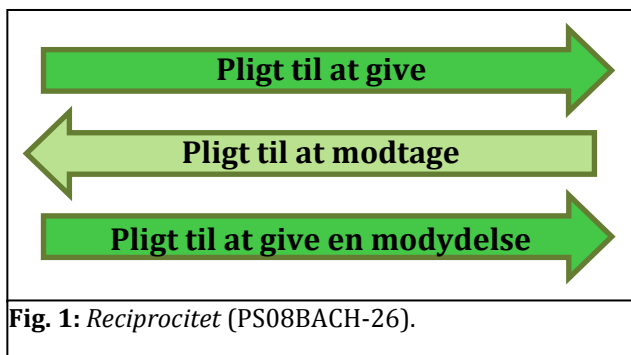
"Sociale grupper skaber afvigelse ved at opstille regler, som skaber afvigelse, når de bliver overtrådt, og ved at anvende disse regler på bestemte personer og stemple dem som afvigere."
(Becker, 2005, s. 29).

Kernen i Beckers teori er at afvigelse skabes af samfundet. Hos Birkelund gøres en ihærdig indsats netop for *ikke* at stemple de ældre som afvigere fra normen. Istedet bliver de støttet og der skabes rummelighed i fællesskabet. Når normerne er refleksive og derfor hele tiden står til forhandling menneskene imellem, er det på denne vis svært at overtræde reglerne. Normen tilpasses så at sige den enkelte komplekse situation. Dette mener vi er et eminent

udtryk for forståelse og respekt af den enkelte beboers tilstand i det pågældende øjeblik.

Gensidighed

Antropologen Marcel Mauss analyserer, i sit mest kendte værk "Gaven" fra 1923, vigtigheden af gaveudveksling mellem stammer i primitive samfund. Dette overfører han til en samfundsmæssig kontekst, samt til relationen mellem mennesker. Gaveudvekslingen får betegnelsen, *reciprocitet*, som betyder gensidighed (Mauss, 2000).. Reciprocitet består af tre elementer:

Faktum er, at den ansatte og beboeren ikke er ligestillede - det ligger implicit i den potentielle magt den ansatte har ift. beboeren. Her mener vi, at vitaliteten ligger i, at den ansatte forholder sig til magten på en etisk ansvarlig måde. Etikken i håndteringen af magtsituationen sættes meget højt i empowermenttanken⁹. En af parolerne i denne filosofi er: "*Nothing about us without us*" (Jensen m.fl.,

⁹ I empowermenttankegangen arbejder den professionelle *sammen* med brugerne i et tæt og solidarisk partnerskab. Empowerment er en ressource tankegang, der *altid* tager udgangspunkt i menneskets ressourcer frem for dets problemer. (Andersen, Brok, & Mathiasen, 2000).

2004), hvilket understreger den respekt, som den ansatte bør udvise for beboerens mening og deltagelse i eget liv.

Lone, som er ansat på Birkelund Plejecenter, fortæller os, at hun har et stort indblik i og kendskab til beboerne og deres familie. Derfor føler hun også, at hun gerne vil dele vigtige ting fra sit liv med dem. Tidligere samme dag, så vi et tydeligt eksempel herpå:

Lones nevø

Lone fortæller om sin lille nyfødte nevø, som blev født for tidligt og var tæt på at dø. Ketty (beboer) ser medfølelse og meget bekymret på Lone. *"Bare rolig, Ketty. Han har det godt nu og han skal nok klare det"* siger Lone. *"Nå, ja, det var godt"* siger Ketty lettet.

Den inddragelse og åbenhed, som Lone viser beboerne, ved at dele sin bekymring, såvel som glæde, over sin lille nevø, giver relationen en særlig oprigtighed og anerkendelse af beboerne som værdige mennesker. Det at Lone deler ting fra sit privatliv har ydermere en almenmenneskelig karakter. På den måde møder Lone de ældre ikke alene som beboere, men som medmennesker. Trods Kettys demens, er hendes evne til at være medfølelse intakt. Idet Lone bringer emnet om nevøen op, resumerer hun kort situationen fra start. Hermed hjælper hun Ketty og de andre til at huske situationen, samt skaber et grundlag for at beboerne kan byde ind med omsorg. Dermed er denne situation også fundament for at sætte beboerne fri af den passive rolle som modtagere.

Vi anser reciprocitet som medskaber af ligeværd i relationen. Ligeledes betragter vi reciprociteten som en dynamisk fordring til aktiv deltagelse. Finder reciprocitet ikke sted eller skævførdes, således

at den ene part giver mere end den anden, kan dette resultere i uligeværd.

Vi mener at der på plejehjem findes en stor risiko for, at beboeren reduceres til udelukkende at være modtager. Den internationalt anerkendte psykolog Alain Topor regner ikke mangel på gensidighed i en kortere periode for at være problematisk for individets identitet, men i en længere periode vil det give problemer, da gensidighed anses som et vitalt element i en optimal relation (Topor, 2003). Vi har i fig. 2 illustreret fraværet af gensidighed, når individet reduceres til kun at modtage.

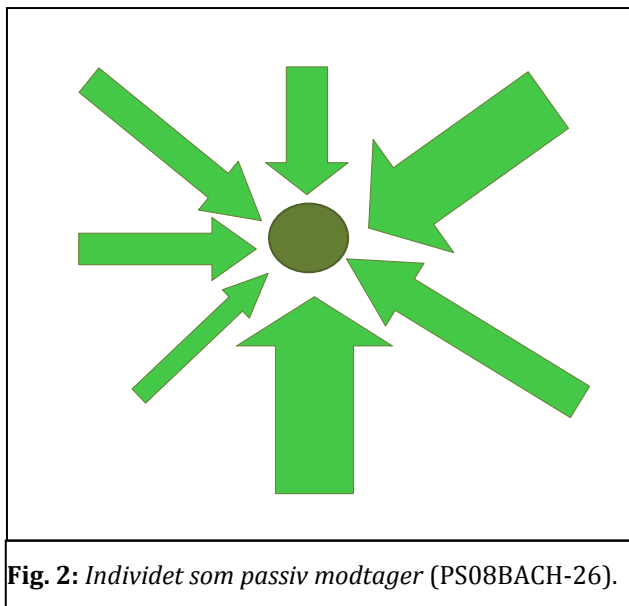

Fig. 2: *Individet som passiv modtager (PS08BACH-26).*

Vi anser det som essentielt for den pædagogiske relation, at der findes et element af reciprocitet; en gensidig relation må være fundamental for det pædagogiske arbejde. Forudsætningen for at reciprocitet kan finde sted i en relation, mener vi er, at den ansatte,

den professionelle, møder beboeren som *menneske* og dermed gør op med sin ekspertrolle. Den ansatte skal ikke kun agere som fagperson, men også som menneske. Således mener vi, at den faglige indsigt må anvendes til at forstå vigtigheden af det menneskelige aspekt i relationen.

Vi oplever ikke kun reciprocitetslementet mellem de ældre og personalet. Flere gange ser vi, hvordan de ældre med eget initiativ hjælper hinanden i forskellige situationer.

Skal jeg lige hjælpe?

Ane spiser yoghurt. Ved siden af tallerkenen ligger hendes piller. Gerda, der sidder ved siden af, siger til Ane *"Du må huske dine piller - skal jeg lige hjælpe?"* "Ja." svarer Ane. Gerda putter et par piller ned i yoghurten. Ane tager skeen op, men en pille falder ned. *"Hov, den skal vi lige have med også"* siger Gerda. Sådan hjælper hun, indtil Ane har spist alle sine piller.

Ovenstående er blot ét ud af mange eksempler, hvor vi bemærker en fantastisk varme og hjælpsomhed de ældre imellem. Faktisk er Gerdas handling i dette tilfælde at betragte som en slags *dobbeltreciprocitet*; hun hjælper Ane med at huske sine piller, mens hun også hjælper personalet, som ellers ville have hjulpet Ane. Dette bidrager til gode relationer mellem de ældre, samt styrker deres fællesskab. Endvidere modvirker det atter den passivitet, som ældre ofte oplever i plejesystemet. Social- og sundhedsassistent Lisbeth Bickmann fortæller os, at de ansatte er bevidste om at skabe mulighederne for at de ældre kan være aktive og/eller hjælpe.

Et hjem med pleje

Under vores feltarbejde bliver Anker, beboer på Birkelund, en stor inspiration for vores projekt. Gentagne gange fortæller han:

*"Det her er ikke et plejehjem, det er et **hjem** med pleje."*

For Anker er det vigtigt at understrege, at Birkelund er hans *hjem* og ikke blot en institution.

Hjemlighed i de fysiske omgivelser

Idet en ældre borger flytter på *plejehjem*, vil borgerens hjem i den forbindelse ofte blive reduceret til en meget lille brøkdel, som medbringes på plejehjemmet. Et plejehjem er bygget op som en institution med små boliger indeni, hvilket vi ser ved besøg på en række plejehjem i Århus og Herning. Plejehjemmene er på hver deres vis indrettet forholdsvis institutionelt med robuste og praktiske møbler, nogle steder er der gjort lidt mere ud af indretningen end andre. På Åby Plejecenter oplever vi, at gangene er mange og meget lange, herudover emmer indretningen af institution. Væggene er enten mursten eller kolde og hvide med tilfældig sporadisk og falmet skifterammekunst på væggene. Opholdsstuerne er mennesketomme, hvis ikke helt aflåste.

På Birkelund ser der helt anderledes ud. Allesteds er indrettet med hjemlige møbler, en skov af blomster og planter, samt alverdens pynt og nibs. På gangen hygger kanariefuglen Olsen sig, alt imens katten Orla og hunden Sille jager hinanden i haven. Al interiør er

tidssvarende med beboernes alder. Følelsen der indtræffer hos os ved ankomsten er at være *på besøg hos bedstemor*.

Ida Wentzel Winther, adjunkt og Ph.d., belyser emnet *hjemlighed* via kulturfænomenologiske studier, i bogen af samme navn. Hun mener bl.a. at:

"Hjemlighedsstemningen opstår ofte på steder og i rum, som virker genkendelige – som noget man har set og prøvet før, dog uden at det er det samme." (Winther, 2006, s. 189).

Møblerne på Birkelund er en genkendelighedsfaktor for de ældre pga. den æstetiske overensstemmelse. Senere i dette afsnit, vil vi komme omkring, hvorfor denne hjemlighed især er vigtig for borgere med demens.

I alle fællesarealerne er der gjort en dyd ud af at hjemliggøre indretningen. Bl.a. er sladderblade og aviser at finde under de små borde. Detaljerne er i orden. Herforuden oplever vi, at alle døre er åbne, både ind til lederens kontor, såvel som til borgerne. Alt dette er med til at nedbryde barrieren mellem plejehjemmet som institution og det lille hjem hos den enkelte borger. Dette gør, at vi hurtigt føler os velkomne og vi får nemmere ved at komme i kontakt med de ældre, da en atmosfære af åbenhed fylder hele Birkelund. Åbenheden er både fysisk i form af de åbne døre, men ligeledes forefindes en mental åbenhed hos menneskene – ansatte såvel som beboere.

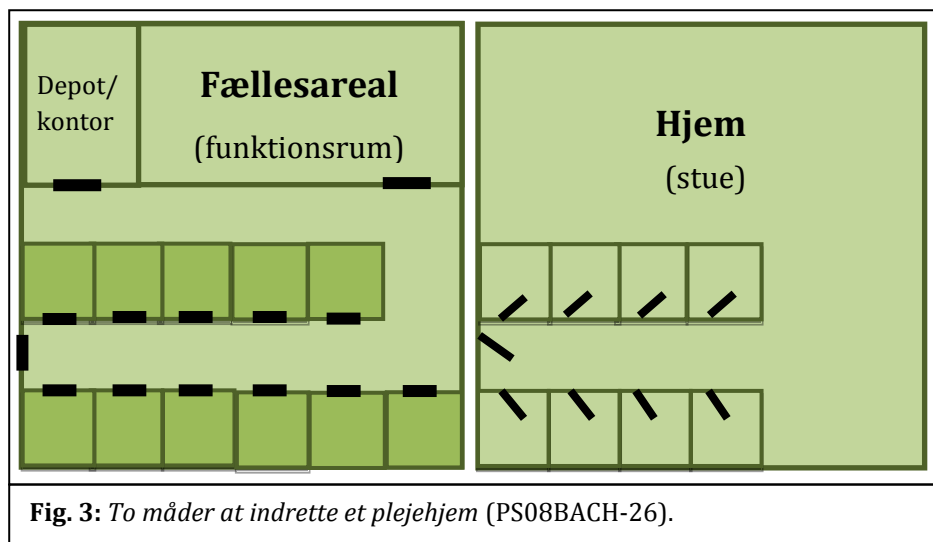

Fig. 3: To måder at indrette et plejehjem (PS08BACH-26).

Ovenstående figur er en illustration af den indretningsmæssige forskel mellem Birkelund og alle de besøgte plejehjem. På Birkelund er de ældres hjem ikke afgrænset til den lille private lejlighed, men hjemligheden flyder så at sige ud i hele (pleje)hjemmet. Hvorimod der på de besøgte plejehjem er en skarp adskillelse mellem hjem og institution. De institutionelle kendetegn ved indretningen er lange kedelige gange og fællesrummene må ansues som funktionsrum, da de umiddelbart kun anvendes i en praktisk funktionsmæssig forbindelse, såsom at indtage sin mad. Indretningen bærer ligeledes præg af denne praktiske tilgang til rummene – der er ingen unødige genstande, såsom nips eller andre pyntegenstande. Vores første tanke, da vi påbegynder plejehjemsbesøgene i Århus er, at der er tomt. Helt tomt. Hvor er alle menneskene henne? Vi var fra Birkelund vant til, at der altid var mennesker rundt omkring på plejehjemmet. På Birkelund er fællesarealet i hvert hus en stue med tilhørende køkken.

Personalet går ikke fra til pause, de er der altid og ligeledes er der altid nogle beboere i stuen og/eller køkkenet. Nogle af beboerne sover endda til tider deres middagslur på sofaen i stuen.

Gerda, beboer på Birkelund, fortæller stolt om sine messingting, der hænger på væggen i (fælles)stuen. Dette bidrager til, at Gerda ikke kun føler sig hjemme i sin lejlighed, men på hele Birkelund.

Den broderede dug

Sofabordet i fællesstuen er dækket med en stramajbroderet dug. Ketty tager mange gange ved dugen og kigger på den og mærker på den med sine tynde, gamle fingre. Hun fortæller at hendes mor lærte hende al den slags sysler.

Ketty bliver inspireret af dugen, som fremkalder minder hos hende og igangsætter en fortælling. Dette er et eksempel på, hvordan den æstetiske indretning kan være medskabende til at fremme samtale. Austrung og Sørensen definerer i bogen *Æstetik og læring* æstetik som en sanselig symbolsk form, der rummer en fortolkning af os selv og verdenen, samt endvidere at æstetik kan kommunikere fra, til og om følelser (Austrung & Sørensen, 2006). I eksemplet kan Ketty relatere sig selv til det æstetiske element og gennem den fænomenologiske oplevelse, formår hun at kommunikere til omverdenen om sine følelser og oplevelser med sin mor. På Birkelund i oplever vi gentagne gange, hvordan genkendelige elementer i indretningen åbner op for samtale og minder.

Ken Heap er engelsk socialrådgiver og har en bred erfaring indenfor det sociale område, hvor han bl.a. har arbejdet med kriminalitet, alkoholisme, flygtninge og uhelbredeligt syge. Ældreplejen har ikke

desto mindre været hans største interessefelt og Heap har været iværksætter af adskillige projekter ift. at fremme de bedste vilkår for ældre mennesker. Nogle af Heaps kernepunkter er samtalens vigtighed, samt minder og de kriser man som ældre ofte gennemlever.

Heap beskriver, hvordan det for en ældre kan virke desorienterende og ligefrem truende at flytte fra kendte omgivelser til et nyt miljø på eksempelvis et plejehjem (Heap, 2000).

Som nævnt indrettes plejehjem, som de fleste institutionstyper, generelt med standardiserede institutionsmøbler. På Birkelund er der, stort fokus på den hjemlige indretning. Kätke Rasmussen forklarer at fokuset grunder i ønsket om, at de ældre skal have følelsen af at det er deres hjem over det hele, hvilket Kätke også understreger at det *er*. Det er gennem feltarbejdet vores indtryk, at de kendte og hjemlige elementer er med til at mindske det truende og desorienterende element. Dermed er det ligeledes medskabende til at afhjælpe fremmedgørelsen i eget hjem. Dette skyldes især, at det er muligt for de ældre at relatere til indretningen. Indretningen virker indbydende og bliver aktivt anvendt i hverdagen – altså er det ikke kun til pynt.

"De [minderne] er en central del af hans identitet. At holde dem i live er en del af hans tryghed"(ibid., s. 73).

I citatet understreger Heap den vitalitet, som minderne har for den ældre. Minderne kan frembringes både gennem konkrete genstande og samtale. Præcis som eksemplificeret i *Den broderede dug*.

Længe troede man at demenssymptomer og psykotisk præget adfærd hos ældre, hang sammen med døgnrytmen, da symptomerne er mest fremtrædende om natten. Psykolog og forsker Norman Cameron påviste dog senere i 1941, at det skyldtes selve mørket og ikke natten. Demenssymptomerne stiger ligeledes om dagen i et mørkt rum. Herefter har flere forskere og praktikere påvist, at sanselige og sociale stimuli har en mindskende effekt på demenssymptomerne – både i form af lys, kontakt og samtale med andre mennesker (Heap, 1993). Den sanselige stimuli kan i høj grad relateres til indretningen. Derfor er det yderst påfaldende og tankevækkende, at der synes at være så forsvindende lidt fokus på dette element på de plejehjem, som vi besøgte. De fysiske rammer, og dermed indretningen, må antages at være en del af rammen for de sociale stimuli. Endvidere mener vi, at der her ligger et ansvar hos personalet i at hjælpe de ældre i samtale med hinanden. Især de ældre med demens, som kan have svært ved det. På Birkelund forsøger personalet konstant at ligge op til samtaler med de ældre samt inddrage dem i spontane aktiviteter.

Etik i hjemmet

Ligesom en pædagog vil det bedste for sin bruger, vil plejehjems-personalet også det bedste for vor samfunds ældre mennesker. Det handler om at ville gøre det godt og gøre det rigtige for dem, med de ressourcer der står til rådighed. Dog kan personalet til tider med gode intentioner komme til at hjælpe *for* meget eller endda tage beslutninger på den ældres vegne.

Kjartan Skogly Kversøy, pædagog og filosof, beskriver moral, som de handlinger vi udfører i hverdagen baseret på vores vurdering af rigtigt og forkert, og etik som vor refleksion over moral. Han mener at refleksion over moral er at støve vanetænkning af (Kversøy, 2006).

Vagabonderne på Bakkegården

Vicky(ansat) spørger Emma(borger), om hun vil se en film - det vil hun gerne. *"Fint."* - Vicky udvælger *Vagabonderne på Bakkegården* fra dvdsamlingen. Vicky henvender sig til os og siger at der er meget dans og sang i og det er noget Emma kan lide. Dagen efter på samme tidspunkt siger Vicky at *"Jah, det bli'r lige vagabonderne igen, nu den sidder i."*

I ovenstående observation, set igennem vores etiske perspektiv, tager Vicky hånd om Emmas ønsker. Hun bliver spurgt, om hun vil se film. Men valget af film, bliver Emma ikke inddraget i og dette bliver sågar gentaget dagen derpå. Er det etisk korrekt at tage beslutninger på vegne af en beboer? Man kan vælge at anse denne situation som en bagatel - men man kan også vælge at fokusere på netop sådan en detalje for at nå ind til kernen af det etiske. For hvis vi ikke lader valget være op til Emma i ovenstående situation, hvad bliver så det næste vi skal bestemme for hende? Vi anser det som ualmindeligt vigtigt at reflektere over dagligdagens handlinger, især når man har at gøre med mennesker, som er afhængige af ens hjælp. Netop her er det væsentligt at have et etisk blik på egen praksis. Vi oplever flere situationer, som denne, hvor en indre etisk klokke ringer hos os. I vores stræben efter at være ægte antropolo-

ger, forholder vi os neutrale og intervenserer ikke i langt de fleste tilfælde.

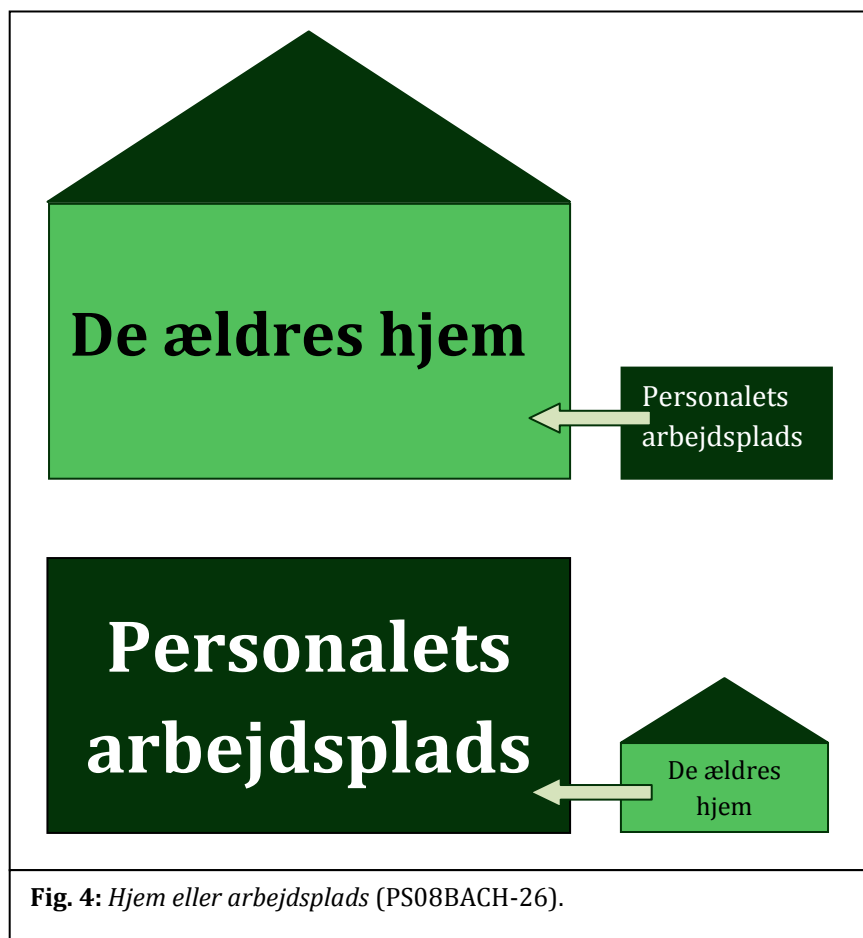
Kversøy belyser det frugtbare spænd mellem etikens yderpunkter; relativisme og moralisme. En relativistisk strategi vil betyde at: *hvad der er rigtigt for dig, behøves ikke være rigtigt for mig*, hvorimod en moralistisk indstilling vil lyde: *jeg har ret og alle andre tager fejl*. En relativistisk holdning vil blive alt for passiv ift. at handle ud fra rigtig og forkert og en moralistisk holdning vil betyde udelukkelse af andres synspunkter og mangel på selvrefleksion. En god balancegang er vejen frem, hvilket Kversøy beskriver som *den gode proces*. En sådan proces er afhængig af skepsis, gæstfrie tanker og venlige tolkninger(ibid.).

Herre i eget hus

Hunden Sille tøffer rundt med beskidte poter på sofaen, hvilket Lone gør de ældre ved middagsbordet opmærksomme på. Hun spørger Kathrine(beboer) ved sin side, hvad der skal gøres ved det - "*Må den ha lov til det?*" Kathrine svarer "*Nej.*" Hunden bliver bedt om at gå ned, men den står frejdigt og logrer med halen. "*Den er pisse ligeglad.*" siger Lone. "*Hvad skal vi nu gøre?*" - "*Ingenting.*" svarer Kathrine. De andre ved bordet griner og siger, at Sille er Kollunds mest forkælede hund og næsten må alt.

I afsnittet om normer belyser vi, at den ansatte Lone i sit arbejde finder det vigtigt *at give slip*. Dette kan også forstås iht. at give slip på sin arbejdsplads som institution og i stedet betragte den som iboende den ældres hjem. Eksemplet *Herre i eget hus* viser, hvorledes der elegant bliver lagt op til, at det er de ældre, der bestemmer, hvordan hunden Sille må opføre sig. Ved at spørge får Lone inddra-

get Kathrine (og resten af bordet) i beslutningsprocessen om, hvordan situationen skal tackles. Det er et fremragende eksempel på en etisk refleksion og respekt for, at det frem for alt er de ældres hjem. Den ansatte, Lisbeth Bickmann, har længe haft den kæphest i sit arbejde der hedder: *mindre institution - mere hjem* og på væggene rundt omkring hænger små citater og tænksomme udsagn, der er med til at minde personalet, såvel som beboerne, om værdierne og etikken på Birkelund.

I figur 4 illustreres to perspektiver at anskue et plejehjem på. Den øverste har hovedvægten på det faktum, at det er de ældres hjem, mens den nederste figur afspejler et plejehjem, hvor det primære er arbejdspladsen, mens kendsgerningen at det er de ældres hjem, er sekundært.

Hjemlighed mellem mennesker

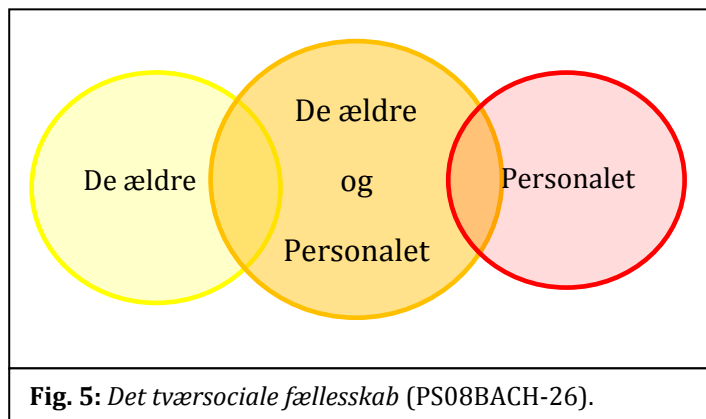
Hjemlighed eller at *føle sig hjemme* kan, som vi var omkring tidligere, afhænge af et bestemt rum og dets indretning, men hjemlighed er også bestemt af de mennesker der indgår heri. At føle sig hjemme er ikke nødvendigvis forankret til ét sted, men er en mobil stemning og kan så at sige *rejse med* (Winther, 2006).

Et plejehjem er hvad Ida Wentzel Winther betegner som et erstatningshjem(ibid.). At bo på plejehjem betyder, at man ikke altid har kontrol over, hvilke personer der kommer. Sikkert er det, at personalet svinger ud og ind af ens hjem fra tid til anden. Derfor kan hjemligheden på et plejehjem, indrettet institutionelt, nemt fortabe sig, idet hverken rammerne eller personerne inspirerer én til *at føle sig hjemme*.

På Birkelund går personalet bevidst ind i kampen for at gøre op med at være et såkaldt *erstatningshjem*. De søger at omvende plejehjemmet fra en institution til *et rigtigt hjem*. Det ses både i de fysiske rammer, som vi har berørt tidligere, men vi ser det også i måden personalet agerer i deres daglige arbejde. I eksemplet med hunden Sille, ser vi, at der lægges vægt på, at det er de ældres hjem. Endvidere ser vi, at personalet tager en kop kaffe *sammen* med de ældre og snupper et stykke hjemmebakket citronmåne til eftermiddagskaffen. Der findes intet såkaldt *pauserum* på Birkelund. Ønsker personalet at slappe af, gøres dette *sammen* med de ældre – evt. i

sofaarrangementet i stuen. På den måde signaleres at de ældre ikke er nogen man skal holde pause *fra*, men derimod er nogen, man kan holde pause *med*. Personalet gør en indsats for at integrere sig selv i hjemmet og indgå naturligt som en del heraf. De arbejder med at nedbryde den barriere der, bl.a. iflg. den canadiske sociolog Erving Goffman (se s. 69) kan være mellem beboer og personale. En ting der ligeledes bidrager til hjemligheden er, at de ansatte ikke bærer uniform. Senere i afsnittet *Titler og kitler* vil vi kigge nærmere på, hvorfor mange plejehjem ynder at bære uniform.

De ældre har et særligt fællesskab, hvilket personalet ligeledes har. Derudover skabes et ligeværdigt fællesskab mellem personalet og de ældre. Dette fællesskab har vi valgt at betegne som et *tværsocialt fællesskab*, hvilket illustreres i figuren herunder.

Et sådant fællesskab mener vi bør være et af udgangspunkterne for enhver pædagogisk praksis.

Fra vakuum til bord

På trods af Birkelunds krig mod institutionaliseringen og fokuset på først og fremmest at være et *hjem*, kan Birkelund ikke frasige sig det faktum, at det politisk set *er* en institution. De er underlagt institutionelle rammer, som besluttet i politisk regi. F.eks. blev al maden tidligere forberedt fra bunden på Birkelund, men nu leveres maden enten frossen el. vakuumpakket fra et storkøkken i Åbenrå. Birkelund gør deres ypperste for at argumentere for deres ret til at lave mad i eget køkken, samt hvorfor dette er vigtigt for de ældres livskvalitet, men det er svært at bryde med de politiske bestemmelser. Vi mener, at Birkelund i særdeleshed formår at få det bedste ud af de givne vilkår. De har evnet at bringe det menneskelige i højsædet, frem for de stringente institutionelle og effektiviserende vilkår, som ellers synes at diktere den sociale sektor i disse tider. Birkelund trodser disse ved ganske enkelt at afbestille vakuummaden - enten et par dage eller måske en hel uge. Så tilbereder de ansatte selv (trods få ressourcer) mad i køkkenet når f.eks. Gerda får besøg af hendes nyfødte oldebørn eller når påskefrokosten skal afholdes.

Samfundsbillede

Er næstekærligheden og den gensidige respekt gået af mode? Den tanke kunne man meget vel få, når man bevæger sig ind i ældrepolitikens strenge og til tider ligefrem militante vilkår.

"Alt, hvad I vil, at mennesker skal gøre mod jer, det skal I også gøre mod dem." Matt. 7.12 (Bibelen).

Men ville vi ønske at andre skulle bestemme, hvornår vi skulle i bad? Eller hvornår vi skulle i seng eller stå op?

Frihedens paradigme

Om den personlige frihed erklæres følgende i grundlovens § 71, stk. 1:

"Den personlige frihed er ukrænkelig. Ingen dansk borger kan på grund af sin politiske eller religiøse overbevisning eller sin afstamning underkastes nogen form for frihedsberøvelse." (Grundloven).

Frihed er et abstrakt og dybt eksistentielt begreb, som er umuligt at give en entydig definition af. Prøver vi alligevel at indkapsle en overordnet essens af begrebets betydning, mener vi, at det må være *retten til selv at bestemme over egen livsførelse* – ligeledes at de basale menneskerettigheder sker fyldest, sådan at man har mulighederne for at opnå, hvad man har sat sig for. Ses dette i lyset af den traditionelle ældreomsorg, hvor disponeringsplaner gør sig gældende i det daglige arbejde, kan man sætte spørgsmålstegn ved,

hvorvidt den strukturelle udformning af plejen er at gribe ind i den personlige frihed. På langt de fleste af landets plejehjem¹⁰ arbejdes der ud fra disponeringsplaner. Dette betyder, at man her fratages retten til selv at bestemme, hvornår man ønsker eksempelvis at komme i seng og stå op. Således passiviseres beboeren i den daglige aktive stillingstagen i eget liv.

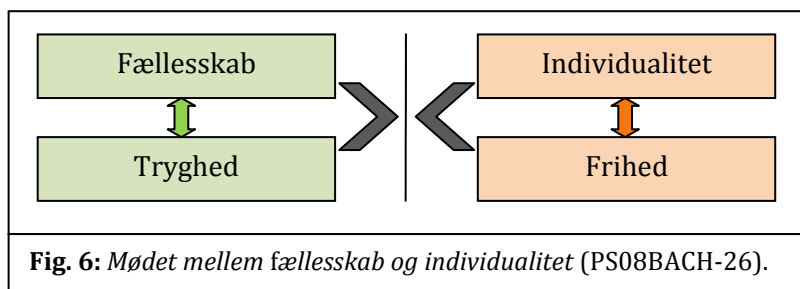
De ret drastiske indgreb i de ældres personlige frihed begrundes af lederen på Åby Plejecenter med, at det uden den strenge struktur og systematisering, ikke kan lade sig gøre at få hverdagen til at hænge sammen. På en række af de øvrige plejehjem vi besøger, møder vi samme holdning. Dog synes hverdagen på Birkelund fint at hænge sammen uden disponeringsplaner.

Frihed eller tryghed

Sociologen Zygmunt Bauman har beskæftiget sig dybdegående med analyser af vor tids samfund, hvor han bl.a. stiller skarpt på individets møde med fællesskabet. Fællesskabets gode er tryghed, mens individualitetens gode er frihed. For at blive en del af fællesskabet mener Bauman, at man nødvendigvis må opgive sin frihed. (Bauman, 2002). For at leve indenfor plejehjemmets trygge rammer, må de ældre altså nødvendigvis underkaste sig den pågældende normkultur, som findes på stedet, hvormed deres frihed til selvbestemmelse må afgives. Bauman fremhæver både frihed og tryghed som fundamentale elementer for et værdifuldt liv, men mener *ikke* at begge kan følges ad(ibid.). Dermed kan man forestille sig, at

¹⁰ Faktummet er alment kendt. 5 ud af 6 plejehjem, som vi besøgte arbejdede ud fra disponeringsplaner.

der i mødet mellem individualitet og fællesskab dannes en brudlinje, som illustreres herunder:

Når en ældre borger må flytte på plejehjem, er det som tidligere nævnt, fordi personen ikke længere kan klare sig selv i det daglige. Således må personen søge et fællesskab, i form af plejehjem, som kan give den manglende tryghed. Følgelig er beslutningen om at flytte på plejehjem et *nødvendigt* og på sin vis uundgåeligt valg grundet omstændighederne, hvormed friheden afgives i løsesum for trygheden. Ser vi derimod på et andet type fællesskab, som et individ ønsker at være en del af, f.eks. et sportsforeningsfællesskab eller et landsbyfællesskab, mener vi ikke, at individet på samme måde er nødsaget til at melde sig ind i det pågældende fællesskab. Da må vi gå ud fra, at individets beslutning primært tager afsæt i et personligt ønske. Således har man *med* sin frihed valgt at deltage i et fællesskab.

Bauman forklarer, hvordan mennesket i den flydende modernitet kan udsættes for gentagne styrkeprøver, der skal afsløre, præcis hvor langt han/hun kan presses væk fra sin nuværende position. Derigennem kan det opdages, hvor mange af sine eksisterende privilegier individet kan tvinges eller overtales til at give afkald på(ibid.). På sin vis kan styrkeprøverne overføres til ældreomsor-

gen, hvor der hele tiden afprøves nye effektiviseringsprojekter, bl.a. i form af velfærdsteknologi. Eksempelvis er en større implementering af robotstøvsugere i gang. Alt imens en nyudviklet personvaskemaskine¹¹ er på prøve i Århus Kommune. Rundt omkring lukkes plejehjemskøkkenerne og erstattes af storkøkkener, så de ældre må spise forudproduceret vakuumpakket mad, hvor holdbarhedsdatoen nærmest er uendelig. Hermed rykkes den ældre længere og længere væk fra det engang kendte. Men hvor går grænsen? De ældre indlemmes i et administrativt maskineri, som iflg. den canadiske sociolog Erving Goffman er kendetegnende for totale institutioner.

Den totale institution

Erving Goffman arbejder intensivt fra 1954-57 på et studie om rekreative og samfundsmæssige forhold på institutioner. Kernen i dette studie tager udgangspunkt i et års feltarbejde på et psykiatrisk hospital, hvor Goffman positionerer sig selv som patient. Det grundige studie resulterer i en dybdegående analyse af samfundets institutioner (Goffman, 1974).

Goffman udvikler begrebet *den totale institution*, som har en form for barriere mod socialt samspil eller interaktion med omverdenen, samt evt. begrænsninger ift. ikke at kunne forlade stedet når man vil. Overordnet inddeles den totale institution i fem typer, hvor den første betegnes som værende for de hjælpe- og harmløse, hvilket eksempelvis kunne være ældre mennesker. Andre eksempler på total institutioner kunne være (psykiatriske)hospitaller, fængsler

¹¹ En maskine, som den ældre blot kan sætte sig ind i og så blive vasket. Minder meget om en bilvask.

eller klostre. Modsat livet i det overordnede samfund, afvikles alle tilværelsens aspekter i totalinstitutionen på samme sted og under samme myndighed. Det er netop de *totalitære* træk, som er det altoverskyggende ved total institutionen. På sin vis fratages folk deres individuelle personlighed. Goffman fremhæver, at alle dagens rutiner er nøje skemalagt; det ene gøremål afløser på klokkeslættet det næste. Rækkefølgen håndhæves oppefra gennem et system af formelle regler og et personale(ibid.). Disponeringsplanen er et ganske oplagt eksempel på de nøje planlagte rutiner. På flere af de besøgte plejehjem fortæller personalet os, at de har en regel om, at alle beboere skal være oppe og have afsluttet morgenplejen inden kl. 11.00. Disponeringsplanerne tilrettelægges således herefter og det er nøje anført, hvor man skal være hvornår, samt hvad man skal foretage sig. Når morgenplejen er afsluttet, kan personalet påbegynde praktiske gøremål for dagen, såsom rengøring. Dermed tager planlægningen udgangspunkt i praktiske anliggender; dagen skal udnyttes så effektivt som muligt.

For en ny beboer, forestiller vi os, at den strengt strukturerede hverdag kan fremkalde en form for kulturchok. Ligeledes som Ken Heap beskriver, at det nye miljø kan virke desorienterende og truende (jf. s. 49). Dog må vi antage, at de fleste som kommer på plejehjem, tidligere har været tilknyttet hjemmeplejen, hvor disponeringsplaner ligeledes gør sig gældende, men ved indflytning på plejehjem bliver hjælpen og plejen indført under mere totalitære vilkår. Goffman beskriver tilvænningsprocessen for nyankomne til en totalinstitution således:

"Den nyankomne skal formes og kodes til et objekt der kan puttes ind i institutionens administrative maskineri og bearbejdes

systematisk gennem rutinemæssige foranstaltninger”(ibid., s. 20).

Hermed kan man anskue det nye liv på plejehjemmet, som en effektivisering af den ældres tilværelse. Det praktiske er udgangspunktet for hverdagen og der lægges vægt på arbejdspladsen og vilkårene for denne. Dette står i kontrast til *hjemmet*, som værende det primære omdrejningspunkt på Birkelund. På områdecener Christiansbjergs¹² hjemmeside står følgende:

”Vi leverer pleje, omsorg og service af høj kvalitet og på et højt fagligt niveau”. (Aarhus Kommune).

Citatet er skrevet i forretningssprog og lyder særdeles salgsorienteret. Omsorg er noget som leveres og får status af at være en vare.

Industrialiseringen tog for alvor fat i Danmark i 1870’erne og frem til midten af 1900-tallet (Scocozza & Jensen, 2003). På nuværende tidspunkt synes industrialiseringen af det produktionsorienterede arbejdsmarked at have stukket sin klo dybt ind i den sociale sektor. Effektiviseringen brager derudaf. De mindre hospitaler nedlægges og de store gøres større. Vendingen *småt er godt* er efterhånden på vej ud af det danske samfund. Servicestyrelsen iværksætter gang på gang nye evidensbaserede projekter, hvor resultatet af bl.a. børn og unges adfærd og velbefindende udregnes i skemaer. Resultater ønskes. Resultater kræves. Som et resultat af sekulariseringen tror vi efterhånden kun på det, som fremgår af skemaer! Derfor forekommer det ligeledes særdeles betydningsfuldt, at der på pleje-

¹² Områdecener for fire plejehjem i Århus.

hjemmene hersker ro og orden. De ældre skal være oppe til den planlagte tid og der skal gøres rent på den rigtige ugedag, så det ikke forstyrrer systemet.

Ved at betragte Goffmans teori om den totale institution i en nutidig kontekst, vil man erfare, at den i takt med samfundets udvikling er undergået en forandring. Den totale institution er stadig kontrollerende og velstruktureret, men kontrollen som tidligere var suverænt styret af personalet, er så småt begyndt at blive overtaget af velfærdsteknologien. Objektgørelsen i den totale institution er stadig ganske udpræget, men har fået en anden karakter, end da Goffman i 1960'erne skriver sin bog *Anstalt og menneske*. Den totale institution, og plejesektoren især, undergår så at sige en *dehumanisering*. Den førnævnte personvaskemaskine er for os at se et ultimativt billede på objektgørelsen af ældre. Vi ønsker ikke fuldstændig at forkaste velfærdsteknologien, men mener generelt ikke at den er velegnet til ældre mennesker i dag, især ikke de som har demens. Disse mennesker vil blive dødsangst for at blive sat ind i en vaskemaskine. På Birkelund fortæller en ansat os ligeledes, hvordan flere af de demente borgere er decideret bange for robotstøvsugeren, som de har prøvet. Det må tages i betragtning, at de som er gamle nu, ikke på samme måde som os er opvokset i det digitaliserede samfund og derfor ikke er fuldt fortrolige med teknologien. Endvidere må vi huske på, at den sociale menneskelige kontakt, som tidligere nævnt, er vital for at mindske demenssymptomerne mest muligt. Derfor giver det ikke mening at erstatte denne med robotkontakt. Velfærdsteknologi bør være et *ekstra* hjælpemiddel for brugere og personale og *ikke* noget der udvikles med økonomiske hensigter om at skære ned i den menneskelige arbejdskraft. Det kan

være et supplement, en slags bonus, som kan give større overskud til den personlige kontakt.

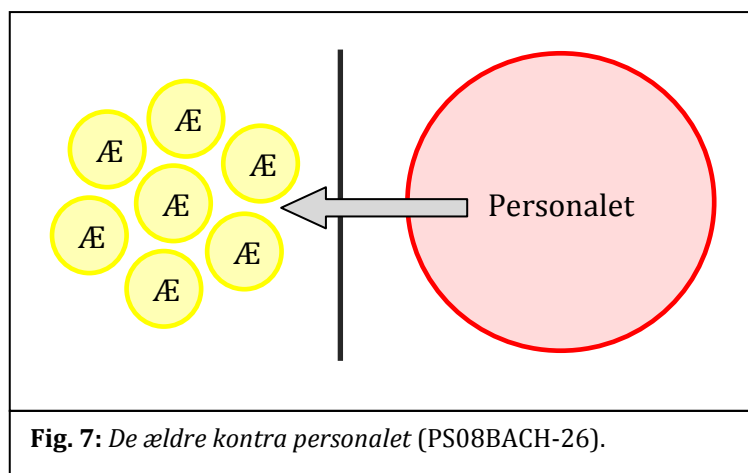
Kløften

Goffman beskriver en kløft, som ofte skabes mellem klienter og personale; de er to uhomogene grupper, som ikke hører hinanden til. Klienterne bor på institutionen og har begrænset kontakt med omverdenen, mens personalet arbejder på institutionen, men stadig er socialt integreret i omverdenen(ibid.). Som beskrevet tidligere i opgaven, bliver de ældre ofte reduceret til modtagere, mens personalet er giverne; personalet yder en service, som de ældre modtager. På de besøgte plejehjem møder vi en tydelig opdeling af personale og beboere – både fysisk og socialt. Da vi ankommer til Bjerggården¹³, bliver vi anvist til en personalestue, hvor vi kan sidde i fred og ro og tale med en ansat. Vi får fortalt, at det er her, at de ansatte holder pauser og møder. De ansatte og de ældre spiser *ikke* sammen. Det er en kendsgerning, at maden for det meste er noget, man samles om. Ofte er det ved middagsbordet at samtalerne fødes og der skabes samhørighed mellem de spisende mennesker. At personalet spiser separat, signalerer, hvem de gerne vil have samhørighed med. Spisesituationen med de ældre er arbejdsbetinget og ikke en social aktivitet. Endvidere bærer de ansatte, de fleste steder vi er på besøg, kittel, som ydermere definerer dem som medlem af personalegruppen.

På Åby Plejecenter og Bjerggården får vi af vide, at de ældre imellem ikke har noget særligt med hinanden at gøre – *"...det har de[beboerne] ikke så meget interesse i..."* fortæller en ansat os. For

¹³ Plejehjem i Århus.

os at se indbyder de fysiske rammer ikke til socialt samvær mellem beboerne. Der er ingen fællesrum udover der, hvor der spises.

I fig. 7 fremgår det, hvordan de ældre er isoleret i små enheder, mens personalet fungerer som en større social og funktionalistisk enhed. Som områdecener Christiansbjerg skriver på deres hjemmeside:

"Det er vigtigt for os, at medarbejderne har det godt med kollegaer og med ledere." (Aarhus Kommune).

Relationen mellem ansatte nævnes, men ikke mellem beboerne og de ansatte. Ydermere vises i figuren den modtagende position som de ældre bliver reduceret til. Denne figur står i kontrast til fig. 5 på side 56, som illustrerer det *tværsociale fællesskab* på Birkelund.

Ældre som matter out of place

Den britiske socialantropolog Mary Douglas skelner i sin bog *Rent og urent* fra 1966 mellem rituel renlighed, samt hygiejnisk renlighed. Årsagen til at vi i dag anser skidt som noget urent, har generelt

ikke nogen religiøs karakter. Det er derimod opdagelsen af nye bakterier, medicin og den under oplysningstiden fremherskende viden om det patogene, der bl.a. har ført til et hygiejnisk og etisk blik på, hvad der er rent og urent (Douglas, 1997).

Ser vi bort fra tanken om at skidt/snavs er uhygiejnisk, sidder vi tilbage med definitionen:

"Skitt er noe som ikke er på sin rette plass (dirt is a matter out of place)." (ibid., s. 50).

Mary Douglas' beskrivelse af skidt skal således ikke blot forstås som skidt i sin konkrete form, men kan også anskues i en symbolsk betydning.

Skidt er ikke en isoleret enhed, men vil altid være et biprodukt af kategoriseringer og systematiseringer. Hvis der findes skidt, findes derfor også et system, som skidtet nødvendigvis må være et biprodukt af. Vi har alle, som mennesker, brug for at sætte ting i system og hver gang at noget sættes i system, vil noget falde udenfor det givne system. Det er dét noget der betragtes som skidt(ibid.).

Stiller vi det skarpt op, kan vi påstå, at de ældre som ikke kan klare sig selv, samfundsmæssigt anskues som *matter out of place*. De passer ikke længere ind i majoritetens systemer – de gør sig ikke længere nyttige på arbejdsmarkedet og bidrager dermed ikke til fællesskabet(kassen). De er groft sagt blevet reduceret til en *ældre-*

byrde¹⁴. Idet de ældre ikke længere matcher majoritetens produktionskasse, må de så at sige ryddes op.

"Skitt krenker tingenes orden. Når vi fjerner skitten, er ikke dette en negativ handling, men en positiv innsats for å bringe orden i våre omgivelser." (ibid., s. 21).

For at skabe orden og harmoni i samfundsbilledet, placeres de ældre på plejehjem eller struktureres under ledelse af hjemmeplejen. Dette gøres ud fra det førnævnte etiske perspektiv – vi må tage os af de ældre, da de ikke længere selv magter dette. Sådan lyder det overordnede formål med ældreomsorgen. Ser vi nærmere på håndteringen af denne, vil vi, som tidligere beskrevet, møde en streng struktureret og skematisk virkelighed. Denne virkelighed bærer præg af behovet for at bringe orden i vores omgivelser, som formuleret i ovenstående citat af Mary Douglas.

I plejesektoren er der et altovervejende fokus på fysiske og kognitive problemer, mens aspekter som vedrører det psykologiske og sociale, klart er nedprioriterede. Denne skævfordeling begrundes ofte med at de ældre mennesker i plejeboligerne netop er ramt af betydelige fysiske og ofte også kognitive funktionsnedsættelser. Derudover har plejeboligen og plejen historisk set sit udspring i en biomedicinsk orienteret tradition (Swane, Blaakilde, & Amstrup, 2002). Lisbeth Bickmann, som selv er uddannet social og sundhedsassistent, understreger også at:

¹⁴ Betegnelsen dækker over, at antallet af ældre er stigende. Der bliver færre og færre i den arbejdsdygtige alder til at forsørge de ældre.

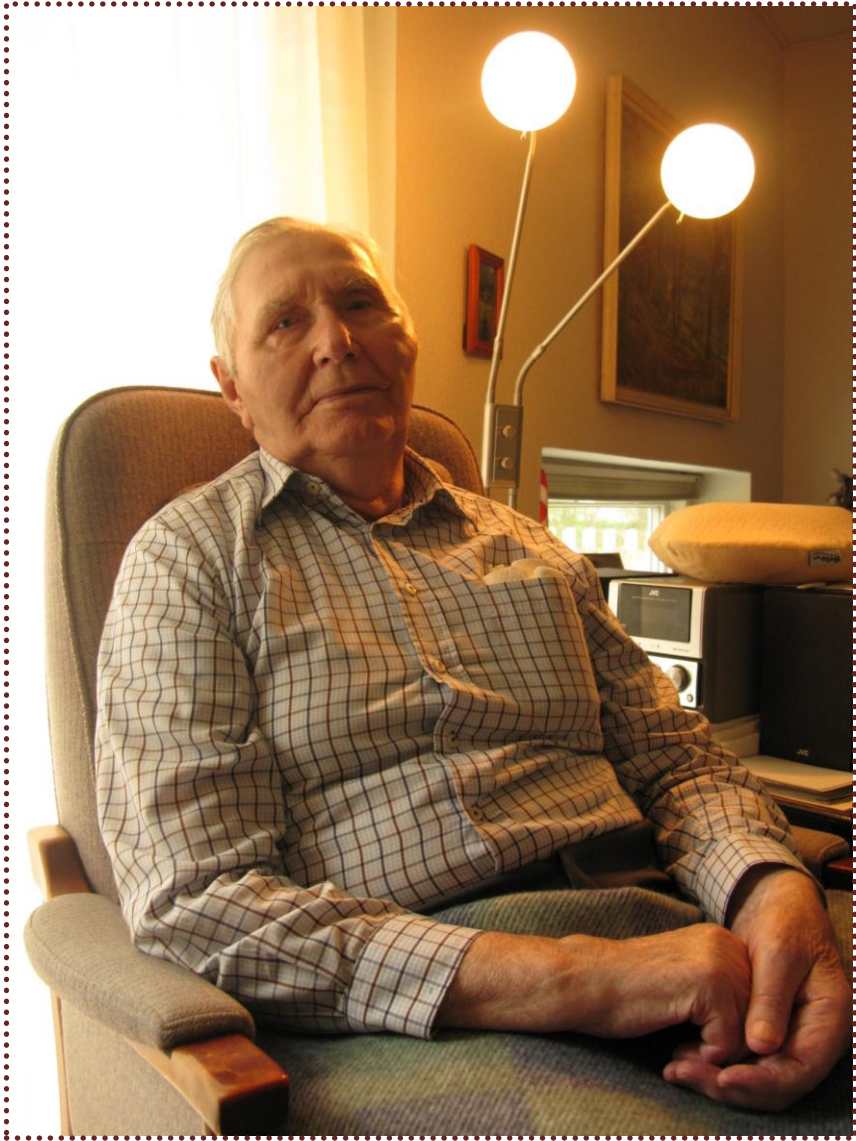
"Man bliver uddannet som at skulle arbejde i sygehusvæsenet og plejehjemmene har været små mini sygehuse og det er det man går op i; afføring, om han/hun har taget på, bmi osv.(...)"
(Bickmann, 2012).

Set i lyset af Douglas er der på ældreområdet et meget tydeligt fokus på det patogene, som værende skidt, der skal behandles og fjernes. Sygdom kan være let synlig, hvilket gør den til et indlysende skidt objekt, der kan håndteres for at bringe orden. Det er en målbar ting – når man har hjulpet Fru Hansen med hendes sår kan man se resultater, jf. vores evidensfokuserede samfund. Det kan til gengæld ikke måles at du har snakket med Hr. Larsen om hans tid som spejderleder, eller at I har haft en intern joke kørende, der har affødt en masse latter. På trods af at denne latter og sociale tid ikke så konkret kan måles, påviser flere forskere, bl.a. norske psykolog Siri Næss, forsker i livskvalitet og etik, at netop gode *sociale relationer* er grundlæggende for menneskets livskvalitet (Clausen & Clausen, 2010). Derfor mener vi, at dette bør prioriteres ligeså højt som eksempelvis sårpleje. En mere helhedsorienteret trivselsforståelse, ville formentlig bidrage til at gøre livet på plejehjemmene bedre.

Ofte hører vi ansatte i ældreplejen udtale, at økonomi og tid gør det svært at prioritere solidariteten og socialiteten, men det er ikke umuligt, hvilket Birkelund er et strålende eksempel på. Det handler ikke blot om penge, men om indstilling.

Titler og kitler

Det at bære kittel må bl.a. ses som et behov for udstråle *professionisme* og *autoritet*. De ansatte på de øvrige plejehjem vi besøger bærer alle kitler, på nær to, som dog har snarlige planer om at ind

føre det. De synes at se flere ulemper end fordele ved ikke at bære kitler. Anskues behovet for at bære kittel ift. Douglas' teori om *rent og urent*, må kitlerne betragtes som et ydre symbol på menneskets behov for at skabe orden og systematisere alt på en bestemt plads og som et udtryk for at adskille det rene fra det urene. Sundhedsstyrelsen skriver i sin *Vejledning om arbejdsdragt inden for sundheds- og plejesektoren*, at det overordnede formål med at bære kittel er at reducere forekomsten af infektioner hos både patienter/borgere og personale (Sundhedsstyrelsen, 2011, s. 5). Dette understreger fokuset på hygiejne, som Douglas netop påpeger værende det essentielle. Sproget som hele denne vejledning er ført i, associerer til en verden af farlige bakterier og sundhedsrisici forbundet til arbejdet i ældreplejen. I det følgende har vi samlet nogle få citater, som understreger den hygiejnediskurs, som de ældre omgives af.

"Vedrørende arbejdsdragtens udformning er der alene taget stilling til de infektionshygiejniske aspekter, ikke til fx ergonomi eller udseende." (ibid., s. 5).

Der tages således ikke stilling til hjemlighedsaspektet.

"Arbejdstøjet bliver forurenet med mikroorganismer fra patienten/borgeren." (ibid., s. 8).

Der henvises her direkte til borgeren som værende forurenet, i stedet for den sygdom, som den ældre måtte have. Ligeledes konkluderes det uden videre, at tøjet forurenes, i stedet for at sige at det *kan* blive forurenet. Vi mener ikke, at ordet *forurene* i det hele taget er et ord, som man normalvis vil forbinde med mennesker – i

højere grad finder vi det relaterbart til miljøforurening som f.eks. bilos eller olieudslip.

Smag på ordene *infektionshygiejniske aspekter, mikroorganismer, forurening*. Der er ikke meget hjemlighed eller mormors stue i disse ord. Således fremstår en patologisering af ældrelivet. Retorikken objektgør de ældre som noget der skal holdes rent i og omkring. Ikke alle ældre på plejehjemmene er syge – de har blot levet i flere år end os og er derfor blevet trætte. Sundhedsstyrelsen påpeger, at tøjskiftet skal foregå på arbejdspladsen under hygiejniske forhold straks efter man er ankommet og ligeledes at tøjet skal aftages på arbejdspladsen øjeblikkeligt efter endt arbejdsdag. Birgitte Züricho, leder af Plejecenter Kirstinehaven i Ballerup, som har indført arbejdsdragt, udtaler i en artikel til Politikken:

"Ikke alle ansatte skiftede tøj, når de gik hjem, og så kunne man frygte, hvad de tog med frem og tilbage, når de eksempelvis hentede børn i børnehaven. Vi har jo af og til at gøre med beboere, der har bakterier." (Nilsson & Christiansen, 2011).

Hermed er de ældre blevet en isoleret enhed, som man søger at skærme fra og for omverdenen. Men hvornår kommer det så vidt, at også de pårørende skal iklædes en beskyttelsesdragt?

Hvis vi på et plejehjem blot gik på arbejde som *mennesker*, ville strukturen, og ikke mindst hierarkiet, blive mere utydelig – således ville der opstå en slags uorden. På Plejehjemmet Bjerggården, hvor de snarest vil indføre uniformering, argumenterer de at det er

forvirrende og rodet at pårørende og evt. *svage beboere*¹⁵ ikke kan genkende personalet. Dette er et klart udtryk for behovet om at adskille de ældre fra personale og/eller pårørende.

På Birkelund arbejdes der stik modsat, her kæmpes en kamp med kommunen for *ikke* at blive pålagt uniformering - de har udarbejdet 8 gode argumenter¹⁶ for ikke at indføre uniform. Bl.a. argumenterer de således:

"I Eden filosofien er alle lige. De ældre, deres familier og medarbejderne er ligeværdige samarbejdspartnere. Vi har ikke brug for at gemme os bag et skjold, eller udstråle autoritet. Tværtimod vil vi udstråle menneskelighed og nærvær."

Ydermere fastslår Lisbeth Bickmann, at de overholder de hygiejniske principper vedrørende arbejdsbeklædning; alt tøj vaskes ved 60 grader. I øvrigt har de på Birkelund ikke oplevet mere omgangssyge eller lignende, efter de er begyndt at benytte eget tøj. Lisbeth understreger, at kitler er et meget iøjnefaldende institutionstegn, hvorfor Birkelund ikke har tænkt sig at give efter for kommunes krav og pres om arbejdsdragt.

Urenhedsreglen

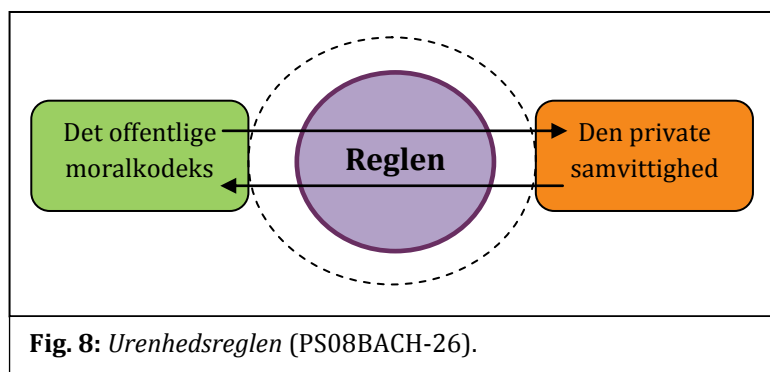
Douglas hævder, at vores renlighedsadfærd er en reaktion, som fordømmer enhver genstand eller idé som kan forvirre eller bryde med vores klassifikationer(ibid.). Flere gange under besøgene på de forskellige plejehjem hører vi, at hverdagen simpelthen ikke kan hænge sammen uden disponeringsplaner. I virkeligheden kan dette

¹⁵ *Svage ældre* var deres formulering

¹⁶ Se bilag 7.

tolkes som værende frygten for at bryde med deres systemer, som hindrer dem i at afvige fra disponeringsplanerne. Det er angsten for at miste den altoverskyggende kontrol.

Urenhedsreglen afgør, hvorledes rengøringsstandarden skal være og hvilken orden der skal holdes. Disse regler støbes, iflg. Douglas, i et sammenspil mellem den *private samvittighed* og det *offentlige moralkodeks*. Der finder en gensidig vekselvirkning sted mellem de to poler og både den private samvittighed, såvel som det offentlige moralkodeks, udvides og peger i nye retninger. Urenhedsregelstøbningen har vi forsøgt at illustrere i nedenstående figur.

Iht. ældreplejen må standarden for denne tolkes at opstå som forklaret i fig. 8. I takt med at der bliver flere ældre, og derfor også flere pårørende, kunne man forvente et øget fokus på ældreomsorgen. Det må tilmed tages i betragtning, at der i den kommende generation ældre, findes langt flere højtuddannede end i sidste – dermed er de vant til fagligt at argumentere for deres holdninger, hvilket kan være ganske nyttigt. Desuden er disse ældre opvokset i det senmoderne samfund, som iflg. sociolog Anthony Giddens er kendetegnet ved, at vi alle er individualiserede valgmennesker, som hver især må tage stilling til, hvordan vi ønsker at leve vores liv

(Giddens, 1992). Ud fra dette kunne det tyde på, at det offentlige moralkodeks vil blive udfordret af den private samvittighed.

Vi finder det paradoksalt, at der i ældresektoren hersker et intenst fokus på det patogene og hygiejniske. De ældre objektiviseres som noget der skal renses på og omkring. Det absurde er, når der ikke kan leves op til dette fokus (f.eks. kan ældre normalvis kun få bevilget rengøring hver 2. uge). Dermed bliver realiteten en selvopfyldende profeti – fordi vi ikke gør det ordentligt bliver de ældre netop *urene*.

Selvom uorden ødelægger mønstre, giver den også materiale til nye mønstre. Uorden kan således symbolisere både en fare og en kraft. Uordenen er ødelæggende for eksisterende mønstre, men har også muligheder i sig(ibid.).

Birkelund har taget udfordringen op og vovet at bryde med de strengt systematiske mønstre. De har formået netop at se mulighederne i den såkaldte uorden. For dem har det været en øjenåbner at turde gøre sig fri af de strenge rammer, hvilket har hjulpet dem til at få et andet syn på ældreomsorgen. Vi håber at mange flere vil tage udfordringen op ved at turde give slip på behovet for at være eksperter i de ældres liv og stille sig selv spørgsmålet: *Hvordan vil jeg leve når jeg bli'r gammel?*

Konklusion

Den antropologiske metode har vi fundet særlig relevant i opnåelsen af et indgående kendskab til ældrelivet på Birkelund. Vi mener ikke, at vi gennem en ren teoretisk gennemgang og læst empiri, tilnærmelsesvis kunne have opnået samme kendskab og forståelse for vort emne. Dette skyldes bl.a. det deltagende element, som gennem fænomenologien lader os mærke felten på egen krop og sjæl.

På Birkelund er det vores oplevelse, at man er opmærksom på hjemligheden på flere planer. Det kommer til udtryk i de konkrete fysiske rammer, som er indrettet i æstetisk overensstemmelse med de ældres generation. Indretningen er vedkommende og fremstår som et hjem frem for en institution. Her hersker en altovervejende respekt for at det er de ældres hjem, frem for de ansattes arbejdsplads. Hjemligheden finder ligeledes sted på et mere abstrakt plan, nemlig mellem menneskene, det være sig både beboere og personale imellem. Der er skabt et *tværsocialt fællesskab* mellem de ældre og personalet, som vi mener bør være et af udgangspunkterne for enhver pædagogisk praksis. Birkelund har evnet at bringe det menneskelige i højsædet, frem for de stringente institutionelle og effektiviserende vilkår, som ellers synes at diktere den sociale sektor i disse tider. De formår at få det bedst mulige ud af de givne vilkår.

Som nævnt har forskning påvist at sanselige, såvel som sociale stimuli mindsker demenssymptomerne. Derfor finder vi det yderst

påfaldende, at de plejehjem vi besøger, er indrettet minimalistisk, institutionelt og anonymt.

Gennem vores analyse fremgår det at flytte på plejehjem generelt som en indgriben i den personlige frihed. På Birkelund er individualiteten synlig; her dyrkes det enkelte unikke menneske, da der ikke ønskes at patologisere eller gøre de ældre mennesker til en ensartet masse. Vi anser det som ualmindeligt vigtigt, at man i arbejdet med mennesker, som er afhængige af ens hjælp, til stadighed reflekterer over den implicitte magt man måtte besidde. Det er relevant i ældreplejen, såvel som i andre pædagogiske sammenhænge, at stille spørgsmålet: *Er det etisk korrekt at tage beslutninger på vegne af en beboer?*

Etik i ældreplejen er kompleks. En humanistiskorienteret etik er muligvis til stede hos den enkelte medarbejder, alt imens den fælles etikdiskurs overvejende synes at være styret af et patogenetisk syn med fokus på hygiejne, orden og systemer, samt en stram socialøkonomi. Det grundlæggende fokus på det enkelte menneske, virker til at være gået tabt heri. Menneskelighed, selvbestemmelse, samt respekt for individet burde være naturligt, men opfattes pludselig som noget ekstraordinært – plejehjem som eksempelvis *Birkelund* eller *Hjemmet Lotte* høster megen opmærksomhed for deres menneskesyn. Vi håber, at denne trods alt øgede opmærksomhed, kan være medskabende til at det offentlige moralkodeks vil blive påvirket i en sådan grad, at autonomien hos den enkelte ældre vil blive respekteret og prioriteret.

Perspektivering

Vi kunne have anskuet den valgte tematik fra mange andre perspektiver and vi gjorde.

Eksempelvis kunne det have været interessant i tråd med Mary Douglas at analysere samfundsstrukturen i lyset af psykolog Svend Brinkmanns kritik af diagnosesamfundet, som bl.a. er kendetegnet ved, at livsproblemer i stigende grad patologiseres. Denne tendens kan argumenteres for at have en vis indflydelse på den sygehusverden, som ældreplejen dels virker til at være bygget op omkring.

Endvidere ville det have været oplagt at gå mere i dybden med empowermenttankegangen ift. relationen mellem personalet og de ældre. Især med henblik på den værdibaserede tilgang, ligeværd og samarbejde, som er grundlæggende for empowerment. I den forbindelse kunne vi med fordel have taget fat på filosof Finn Thorbjørn Hansens tanker om den ekspertløse relation mellem bruger og ansat. Han opererer slet ikke med roller, men mener i stedet, at professionel og bruger er to mennesker, som mødes i det åbne rum og ikke ved, hvem der kommer mest beriget ud.

Kildeliste

Metodiske grundbøger

Hastrup, K. (2010). *Ind i verden*. Hans Reitzels Forlag.

Eriksen, T. H. (2005). *Hvad er socialantropologi*. Akademisk forlag.

Eriksen, T. H., & Nielsen, F. S. (2002). Fire gründere. I T. H. Eriksen, & F. S. Nielsen, *Til verdens ende og tilbage*. Fagbokforlaget.

Lave, J., & Wenger, E. (2004). *Situeret læring - og andre tekster*. Hans Reitzels Forlag.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Interview - introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag.

Fagbøger

Heap, K. (1993). *Samtaler med ældre - indhold og metode*. Socialpolitisk Forlag.

Heap, K. (2000). *Tal med mig - at tale med ældre*. Dafolo Forlag.

Thomas, W. H. (2007). *Eden Alternative Håndbogen - Kunsten at opbygge menneskelige fællesskaber*. Erhvervsskolernes Forlag.

Topor, A. (2003). *Recovery - at komme sig efter alvorlige psykiske lidelser*. Hans Reitzels Forlag.

Winther, I. W. (2006). *Hjemlighed - kulturfænomenologiske studier*. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

Becker, H. s. (2005). *Outsidere - studier i afvigelses-sociologi*. København: Hans Reitzels Forlag.

Kversøy, K. S. (2006). *Etik - en praktisk synsvinkel. Forskellige perspektive på det etiske landskab*. Akademisk Forlag.

Bauman, Z. (2002). *Fællesskab - en søgen efter tryghed i en usikker verden*. Hans Reitzels Forlag.

Goffman, E. (1974). *Anstalt og menneske*. Paludans fiol-bibliotek.

Swane, C., Blaakilde, A. L., & Amstrup, K. (2002). *Gerontologi - Livet som gammel*. Munksgaard.

Douglas, M. (1997). *Rent og urent - En analyse av forestillinger omkring urenhed og tabu*. Oslo: Pax Forlag.

Mauss, M. (2000). *Gaven*. Spektrum.

Giddens, A. (1992). *Intimitetens forandring*. Hans Reitzels Forlag.

Andersen, M. L., Brok, P., & Mathiasen, H. (2000). *Empowerment på dansk*. Dafolo.

Jensen, P., Jensen, K. B., Sørensen, D., & Olesen, E. (2004). *Recovery på dansk*. Systime Academic.

Scocozza, B., & Jensen, G. (2003). *Danmarkshistoriens Hvem, Hvad og Hvornår*. Politikens Forlag.

Bibelen. *Biblen*. Det Danske Bibelselskab.

Pædagogiske grundbøger/ordbøger

Madsen, B. (2005). *Socialpædagogik - Integration og inklusion i det moderne samfund*. Hans Reitzels Forlag.

Pedersen, C. S. (2009). *Samfund i pædagogisk arbejde*. Lindhart og Ringhof.

Clausen, S. B., & Clausen, P. (2010). *Pædagogik og livskvalitet*. Hans Reitzels Forlag.

Hansen, M., Thomsen, P., & Varming, O. (2008). *Psykologisk-pædagogisk ordbog*. Hans Reitzels Forlag.

Austring, B., & Sørensen, M. (2006). *Æstetik og læring*. Hans Reitzels Forlag.

Interviews

Rasmussen, K. (12. April 2012). Afsluttende interview. (H. R. Jensen, & N. B. Nielsen, Interviewere)

Bickmann, L. (13. April 2012). Vejen til Eden Alternative. (H. R. Jensen, & N. B. Nielsen, Interviewere)

Artikler

Nilsson, K., & Christiansen, F. (21. Oktober 2011). Personale på plejehjem tvinges i uniform. *Politikken*.

Rapporter

Sundhedsstyrelsen. (2011). *Vejledning om arbejdsdragt indenforsundheds- og plejesektoren*. Sundhedsstyrelsen.

Undervisningsministeriet. (2004). *Pædagogers kompetenceprofil*.
Undervisningsministeriet.

Hjemmesider

Grundloven. (u.d.). Hentet 11. Maj 2012 fra Danmarks Riges
Grundlov - nr. 169 af 5. juni 1953: www.grundloven.dk

Social- og Integrationsministeriet. (3. maj 2012). *Plejehjem og beskyttede boliger*. Hentet fra Social og Integrationsministeriet:
<http://www.sm.dk/Temaer/sociale-omraader/%C3%86ldre/boliger/Plejehjem-og-beskyttede-boliger/Sider/Start.aspx>

Larsen, L. (u.d.). *Frihed er det bedste guld*. Hentet 14. Maj 2012 fra
Det Kongelige Bibliotek:
<http://www.kb.dk/da/nb/tema/fokus/mdrsang/cnFrihed.html>

Aarhus Kommune. (u.d.). *Område Christiansbjerg*. Hentet 21. Maj
2012 fra Aarhus kommune:
<http://lctra.foundry.aarhuskommune.dk/>

Bilag 1

Prolog af Thyra Frank, s. 10-11.

Bilag 2

Vi kontakter ca. tolv plejehjem telefonisk, spørger om lov til at komme på et uformelt besøg – vi ønsker at se indretningen, samt evt. stille spørgsmål omkring disponeringsplaner, spisevaner, rutiner, uniformering m.m. Heraf får vi lov at besøge seks plejehjem – tre i Århus og tre i Herning. Flere af stederne vises vi rundt af enten lederen, en teamleder eller en ansat.

Plejehjemmene vi besøger er følgende:

Århus

- Åby Plejecenter
- Bjerggården
- Abildgården

Herning

- Vesterled Plejecenter
- Nørregades Plejehjem
- Toftebocenteret

Bilag 3

To interviews med Käthe Rasmussen, leder af Birkelund Plejehjem.

Bilag 4

Interview med Lisbeth Bickmann, social- og sundhedsassistent og Eden ambassadør.

Bilag 5

Århus, april 2012

Kære Medarbejdere og Borgere på Birkelund,

Som aftalt per telefon, sender vi jer hermed et lille brev angående feltarbejde i uge 16.

Vi, Helene og Nanna, står for at skulle udarbejde vores bachelorprojekt som afslutning på pædagoguddannelsen Peter Sabroe. På 5. semester havde vi begge valgt faget antropologi, som i den grad begejstrede os. Vi foretog dengang et feltarbejde i et spirituelt terapeutisk bofællesskab på Fyn, hvilket var meget spændende og givende. Det stod os derefter klart, at vi til vores bachelorprojekt ville foretage endnu et antropologisk feltarbejde, som baggrund for vores eksamen.

Antropologi betyder *læren om mennesket* – mennesket som befinder sig i mange forskellige kulturer og fællesskaber. Antropologi er en humanistisk videnskab, som modsat naturvidenskaben ikke kan måles og vejes. I antropologien tror man, at for at forstå et givent fællesskab, må man tage aktiv del i det gennem et feltarbejde. Det er en væsentlig faktor at mærke i sjæl og krop, hvad det handler om. Et fællesskab er langt mere end det man blot kan se – det handler tilmed om det, som sker *mellem* mennesker, hvilket ikke er tilgængeligt blot via interview eller observation. Derfor tager man i den antropologiske metode *aktiv del i fællesskabet*, hvilket netop er det vi ønsker at gøre hos jer på Birkelund.

Da vi skulle finde frem til vores felt, gav vi tankerne frit løb og havde en masse forskellige idéer til, hvad vi gerne ville. Vi har begge haft snuden indenfor hjemmeplejeområdet, så derfor kom bl.a. plejehjemstilgangen på LOTTEs hjem på tale, hvorefter vi stødte på *Eden Alternative* og således Birkelund Plejecenter. Vi er store tilhængere af respekten og fokus på den individuelle beboers livsønsker og behov. Da vi læste lidt om Birkelund,

vakte det i høj grad vores interesse og vi undersøgte derpå Eden Alternative principperne og jeres facebook profil - pludseligt stod det os klart, at vi havde et inderligt ønske om at besøge Birkelund og være der for en tid sammen med jer.

Altså ønsker vi at foretage et feltarbejde, hos jer, hvilket betyder at vi vil tage aktiv del i jeres hverdag. De involverede i felten har naturligvis ret til at være anonyme.

Vi er klar over, at vi ved at besøge jer og deltage i jeres hverdag, ikke kan blotlægge hele essensen af jeres fællesskab og leveform, men vi håber gennem vores gribende interesse og respekt at kunne opnå en snert af forståelse og indsigt hvad der er i spil på Birkelund.

Helt konkret kunne vi, som nævnt, godt tænke os at lave feltarbejdet i uge 16, hvis det er muligt – med en varighed på omtrent 7 dage, alt efter hvordan det passer jer bedst. Ift. Økonomi, vil vi naturligvis dække de udgifter, der måtte være i forbindelse med vores besøg.

På følgende side kan I se et foto af os, samt læse en smule om hvem vi er. I mere end velkomne til at ringe eller skrive til os og spørge os om hvad end I måtte have på hjerte.

Vi glæder os til at høre fra Jer i allernærmeste fremtid.

De Bedste Hilsner

Helene & Nanna

Jeg er 24 år og bor i øjeblikket i et bofællesskab i Åbyhøj sammen med 3 andre. Af og til cykler jeg til Ris-skov, hvor min kæreste bor. Ellers holder jeg meget af at være sammen med min familie og venner.

Jeg brænder for at arbejde sammen med mennesker, store som små, og lader mig ikke skræmme af udfordringer eller tabubelagte emner. Jeg er stor fan af store smil, et hopla og badutspring til at lette hverdagens udfordringer.

En stor del af min fritid dedikerer jeg til mit frivillige arbejde i hjælpeorganisationen Mundo, hvor det farverige Guatemala er mit område. Jeg er ansvarlig for frivilligkoordinering, projekt-formidling, praktisk overblik osv. Jeg har været i Guatemala flere gange, hvor jeg bl.a. har arbejdet med børn og unge fra belastede familier, handicappede, samt voksne analfabeter. En stor del af mit hjerteblood ligger i mit arbejde med Mundo.

Jeg er en 25-årig kvinde, der sammen med en veninde, bor i en lejlighed på dejlige Trøjborg i Århus. Jeg er født i Randers og der har jeg min Mor, Far, 3 storesøstre, 2 niecer og 1 nevø. Dem tilbringer jeg med fornøjelse ofte tid sammen med.

At rejse er at leve (!), efter gymnasiet drog jeg til Mumbai, Indien, i et halvt år og jeg er nyligt kommet hjem fra min 3. praktik, som forgik på et børnehjem på Fiji.

Nogle af mine interesser er kultur og kunst. Jeg kan rigtig godt lide at gå på museum og få æstetiske indtryk og sanserne pirret. Jeg er glad for at bruge mine hænder, bl.a. ved at lave hårspænder, fotografere, male, lave collage, hækle m.v.

OG SÅ er jeg glad ved at kokkerer, specielt bage brød og lækre kager☺

Bilag 6

Kære Alle på Birkelund Plejecenter

Som I måske allerede ved, så vil vi, Nanna og Helene, være på besøg hos Jer i denne uge.

Vi vil meget gerne lære noget om, hvordan det er at bo og leve på Birkelund. Eksperterne i dette må være Jer som bor her, derfor vil vi primært være sammen med netop Jer og forsøge at opleve verdenen fra jeres synsvinkel. Vi forventer ikke, at I fortæller en masse, kun hvis I har lyst. Vi vil blot være sammen med Jer og opleve, hvordan jeres hverdag fungerer.

Naturligvis kan vi ikke på så kort tid lære alt om, hvordan det er at bo på Birkelund for Jer alle sammen, men vi håber, at vi kan få en fornemmelse af det.

Vi glæder os meget til at være sammen med Jer og håber I vil hjælpe os til at opleve og forstå en lille flig af jeres verden og liv på Birkelund Plejehjem.

Kærlig Hilsen

Nanna og Helene

8 gode grunde til, at vi i Birkelund ikke går med kittel...

1. Som det første registrerede Eden Alternativ hjem i Danmark, arbejder vi målrettet med at eliminere alle institutionstegn. Det er de ældres hjem, ikke vores institution. Kitler er et meget iøjnefaldende institutionstegn.
2. Eden filosofien værdsætter forskellighed. Derfor skal vi ikke være ens klædt.
3. Vi overholder de hygiejniske principper vedrørende arbejdsbeklædning. Ved at tøjet skal vaskes ved 60 grader. Vi har ikke oplevet mere omgangssyge eller lignende, efter vi er begyndt at gå i vores eget tøj.
4. Vi skal spare. Vi vasker alt vasketøj selv i Birkelund, og bruger ikke vaskeriet. Det vil blive en merudgift at sende kitler på vaskeri.
5. I Eden filosofien er alle lige. De ældre, deres familier og medarbejderne er ligeværdige samarbejdspartnere. Vi har ikke brug for at gemme os bag et skjold, eller udstråle autoritet. Tværtimod vil vi udstråle menneskelighed og nærvær.

6. Vi oplever ikke problemer med genkendelighed. Vi har styrket fællesskabet, og de ældre og deres familier er gået fra at være tilskuere til at være deltagere.
7. Selv vores læge, som ugentligt tilser de ældre, undgår at have kittel på.
8. Det er i Aabenraa Kommune politisk besluttet, at vi skal følge de 10 principper i Eden. Derfor forventer vi også fuld opbakning til vores Eden tiltag. Vi lever hverdagslivet i Birkelund, og her hører kitler absolut ikke hjemme.

Med Venlig Hilsen

Lisbeth Bickmann, Edenambassadør – Birkelund.

*"Ikke alt, der kan tælles, tæller, og ikke alt,
der tæller, kan tælles."*

(Albert Einstein)

